

IV

(EÜ asutamislepingu, ELi lepingu ja Euratomi asutamislepingu kohaselt enne 1. detsembrist 2009 vastu võetud õigusaktid)

EFTA JÄRELEVALVEAMETI OTSUS

nr 500/08/COL,

16. juuli 2008,

millega muudetakse kuuekümne viiendat korda riigiabi käsitlevaid menetlus- ja sisulisi eeskirju, lisades uue peatüki keskkonnakaitseks antava riigiabi kohta

EFTA JÄRELEVALVEAMET⁽¹⁾,

ARVESTADES, et 23. jaanuaril 2008 võttis Euroopa Ühenduste Komisjon (edaspidi „komisjon”) vastu teatise, mis käsitleb keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevaid ühenduse suuniseid⁽⁶⁾,

VÖTTES ARVESSE Euroopa Majanduspiirkonna lepingut,⁽²⁾ eriti selle artikleid 61–63 ning protokoll nr 26,

ARVESTADES, et kõnealune teatis on oluline ka Euroopa Majanduspiirkonna jaoks,

VÖTTES ARVESSE EFTA riikide vahelist järelevalveameti ja kohtu asutamist käsitlevat lepingut,⁽³⁾ eriti selle artiklit 24 ja artikli 5 lõike 2 punkti b,

ARVESTADES, et EMP riigiabi eeskirjade ühtne kohaldamine tuleb tagada kogu Euroopa Majanduspiirkonnas,

ARVESTADES, et järelevalve- ja kohtulepingu artikli 24 kohaselt jõustab järelevalveamet EMP lepingu riigiabi käsitlevad sätted,

ARVESTADES, et EMP lepingu XV lisa lõpus oleva peatüki „Üldist” punkti II kohaselt peab järelevalveamet pärast komisjoni konsulteerimist vastu võtma Euroopa Komisjoni vastu võetud õigusaktidega kooskõlas olevaid õigusakte,

ARVESTADES, et järelevalve- ja kohtulepingu artikli 5 lõike 2 punkti b kohaselt avaldab EFTA järelevalveamet teateid või suuniseid küsimuste kohta, mida EMP leping käsitleb, kui see on sätestatud kõnealuses lepingus või järelevalve- ja kohtulepingus või kui EFTA järelevalveamet seda vajalikuks peab,

OLLES konsulteerinud Euroopa Komisjoniga,

ARVESTADES, et järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3⁽⁴⁾ I osa artikli 1 kohaselt kontrollib järelevalveamet pidevalt kõiki EFTA riikides olemasolevaid abisüsteeme ja teeb vajaduse korral ettepanekuid asjakohaste meetmete kohta, mis on vajalikud EMP lepingu järkjärguliseks arenguks või toimimiseks,

MEENUTADES, et järelevalveamet kutsus 30. juuni 2008. aasta kirjas EFTA riike üles esitama kõnealuses küsimuses oma märkused,

MEENUTADES riigiabi käsitlevaid menetlus- ja sisulisi eeskirju,⁽⁵⁾ mille järelevalveamet kiitis heaks 19. jaanuaril 1994,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

⁽¹⁾ Edaspidi „järelevalveamet”.

⁽²⁾ Edaspidi „EMP leping”.

⁽³⁾ Edaspidi „järelevalve- ja kohtuleping”.

⁽⁴⁾ Edaspidi „protokoll nr 3”.

⁽⁵⁾ Suunised EMP lepingu artiklite 61 ja 62 ning järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 artikli 1 kohaldamiseks ja tõlgendamiseks, mille EFTA järelevalveamet võttis vastu ja avaldas 19. jaanuaril 1994 ning mis on avaldatud ELTs L 231, 3.9.1994, lk 1, ja EMP kaasandes nr 32, 3.9.1994, lk 1. Suuniseid muudeti viimati 19.12.2007. Edaspidi „riigiabi suunised”. Riigiabi suuniste ajakohastatud versioon on avaldatud järelevalveameti veebisaidil: <http://www.eftasurv.int/fieldswork/fieldstateaid/guidelines/>

Artikkel 1

Riigiabi suuniseid muudetakse, lisades uue peatüki keskkonnakaitseks antava riigiabi kohta. Uus peatükk on käesoleva otsuse lisas.

⁽⁶⁾ Avaldatud ELTs C 82, 1.4.2008, lk 1.

Artikkel 2

Olemasolev peatükk keskkonnakaitseks antava riigiabi kohta jäetakse välja.

Artikkel 3

Ainult ingliskeelne tekst on autentne.

Brüssel, 16. juuli 2008

EFTA järelevalveameti nimel

eesistuja
Per SANDERUD

kolleegiumi liige
Kristján A. STEFÁNSSON

LISA

Riigiabi suunistesse lisatakse järgmine peatükk:

„KESKKONNAKAITSEKS ANTAV RIIGIABI ⁽¹⁾**1. Sissejuhatus**

1. 1994. aastal võttis EFTA järelevalveamet (edaspidi „järelevalveamet“) vastu keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevad suunised. 2001. aastal võttis järelevalveamet vastu uued suunised (EÜT L 21, 24.1.2002, lk 32, EMP kaasanne nr 6), mis algselt kehtisid kuni 2007. aasta lõpuni, kuid mille kehtivusaega pikendati kuni uute suuniste vastuvõtmiseni.
2. Keskkonnapoliitika eesmärgi tuleks arvesse võtta, hinnates riigiabi ühisturuga kokkusobivust keskkonnavaldkonnas, eelkõige seoses säästva arengu edendamise (vrd EMP lepingu artiklid 73–75 ja preambuli üheksas põhjendus). Seega ei vastandu konkurentsipoliitika keskkonnapoliitikale, vaid keskkonnakaitse nõuded tuleb integreerida konkurentsipoliitika määratlemisse ja rakendamisse, eelkõige pidades silmas säästva arengu edendamist.
- 1.1. *Euroopa riigiabi- ja energiapoliitika*
3. Euroopa Komisjon on vastu võtnud uued Euroopa Ühenduse keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevad suunised. Ühenduse suunised kujutavad endast vahendit, mille kaudu rakendada i) 2007. aasta kevadel toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise järeldusi, milles kutsuti üles töötama välja Euroopa ühtne säästev energiapoliitika, ja ii) energia tegevuskava, mis on üks osa Euroopa energiapoliitikast.

Euroopa Ülemkogu märkis muu hulgas: „Arvestades, et energia tootmine ja kasutamine on kasvuhoonegaaside heitkoguste peamine allikas, on kõnealuse eesmärgi saavutamiseks vaja integreeritud lähenemisviisi kliima- ja energiapoliitikale. Integratsiooni saavutamiseks peavad mõlemad poliitikad üksteist toetama. Arvestades eelnevat ning tunnustades täielikult liikmesriikide valitud erinevaid energiaallikaid ja nende suveräänsust esmaste energiaallikate üle, taotleb Euroopa energiapoliitika järgmisi eesmärgi:

- energia varustuskindluse suurendamine;
- Euroopa majanduse konkurentsivõime ja taskukohase energia kättesaadavuse tagamine;
- keskkonnasäästlikkuse edendamine ja kliimamuutusega võitlemine.”

Euroopa Ülemkogu toetas ka laiapõhjalise energia tegevuskava koostamist ajavahemikuks 2007–2009 ja kutsus komisjoni esitama muu hulgas ettepaneku ühenduse keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevate suuniste läbivaatamise kohta.

4. EFTA riigid on võtnud mitmeid meetmeid, et parandada keskkonnakaitset. Nad liituvad Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemiga ja muu hulgas on iga riik võtnud kindla kohustuse saavutada aastaks 2012 teatav kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine vastavalt Kyoto protokollile. Lisaks sellele on ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames käimas läbirääkimised täiendavate eesmärkide seadmiseks Kyoto protokollil alusel.
- 1.2. *Riigiabipoliitika ja keskkonnakaitse*
5. Riigiabi meetmed võivad vahel olla tõhusad vahendid ühist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamiseks, korrigeerides turutõrkeid, mis toob kaasa turgude toimimise paranemise ja konkurentsi tugevnemise. Riigiabi tegevuskavas „Vähem ja paremini suunatud riigiabi: riigiabireformi kava 2005–2009“ ⁽²⁾ selgitatakse, et riigiabi võib aidata kaasa keskkonnakaitse eesmärkide saavutamisele, pakkudes innovatsioonivõimalusi, luues uusi turge ja tugevdades konkurentsi tõhusama ressursikasutuse ja uute investeerimisvõimaluste kaudu. Et ühenduse keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevad suunised põhinevad riigiabi tegevuskaval, võtab järelevalveamet selliseid kaalutlusi arvesse ka siis, kui ta hindab riigiabi kokkusobivust EMP lepingu toimimisega.

⁽¹⁾ Käesolevad suunised on kooskõlas Euroopa Ühenduse keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevate suunistega, mis võeti vastu 23. jaanuaril 2008 (ELT C 82, 1.4.2008, lk 1).

⁽²⁾ KOM(2005) 107 (lõplik).

Käesolevate suuniste poliitilisi tagamaid on mõjutanud ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuli 2002. aasta otsus nr 1600/2002/EÜ, millega võetakse vastu ühenduse kuues keskkonnaalane tegevusprogramm⁽³⁾ (edaspidi „kuues keskkonnaalane tegevusprogramm“), mis on inkorporeeritud EMP lepingusse protokoll nr 31 artikli 3 punkti 7 alapunkti d kaudu ja milles on kindlaks määratud keskkonnakaitsemeetmete esmatähtsad valdkonnad⁽⁴⁾.

6. Riigiabi kontrollimise põhiline eesmärk keskkonnakaitse vallas on tagada, et riigiabi meetmed aitavad kaasa keskkonnakaitse parandamisele, mis ilma abita ei saaks toimuda. Lisaks sellele on vaja tagada, et abi positiivne mõju kaaluks üles konkurentsi moonutamisest tuleneva negatiivse mõju, arvestades EMP lepingu artiklis 73 sätestatud põhimõtet „saastaja maksab“.
7. Majandustegevus võib eelkõige saaste kaudu keskkonda kahjustada. Teatavatel juhtudel võivad ettevõtjad riigipoolse sekkumiseta kõrvale hiilida oma tegevusest keskkonnale tekkiva kahju kulude täielikust kandmisest. Selle tulemusena ei täida turg oma ülesannet jagada ressursse tõhusalt, sest tootjad ei vastuta (negatiivse) välismõju eest, vaid selle kannab kogu ühiskond.
8. Vastavalt põhimõttele „saastaja maksab“ on kõnealuse negatiivse välismõjuga võimalik toime tulla, kui tagada, et saastaja maksab oma saaste eest, mis tähendab, et keskkonnakulud kajastuvad täielikult saastaja kuludes. Selle eesmärk on tagada, et erakulud (mida kannab ettevõtja) peegeldavad majandustegevusest tulenevaid tegelikke kulusid ühiskonnale. Rakendades põhimõtet „saastaja maksab“ on seega võimalik korrigeerida turutõrget. Põhimõtet „saastaja maksab“ saab rakendada kas kohustuslike keskkonnanormatiivide kehtestamise või turupõhiste vahendite kasutamise abil⁽⁵⁾. Mõne turupõhise vahendiga võib kaasnedagi riigiabi andmine kõikidele ettevõtjatele või mõnele, kelle suhtes neid kohaldatakse.
9. Kuigi põhimõtte „saastaja maksab“ kohaldamine on praegu piiratud, ei tohiks kõnealuse reguleerimisega seotud puudused takistada EFTA riikidel sätestamast keskkonnakaitsealaseid norme, mis on ühenduse nõuetest rangemad,⁽⁶⁾ ja vähendamast välismõju ulatust nii palju kui võimalik.
10. Selleks et parandada keskkonnakaitset, võivad EFTA riigid soovida kasutada riigiabi, et pakkuda ettevõtja tasandil stiimuleid parema keskkonnakaitse saavutamiseks võrreldes ühenduses kehtestatud normatiividega või tõhustada keskkonnakaitset juhul, kui ühenduse normatiivid puuduvad. Nad võivad ka kehtestada ühenduse õiguses nõutavatest rangemaid riiklike normatiive või keskkonnamakse või kasutada keskkonnamakse põhimõtte „saastaja maksab“ ühepoolseks rakendamiseks ühenduse õigusaktide puudumise korral.

Ühenduse keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevate suuniste kohaselt võib abi ettevõtjatele, kes teevad ühenduse normatiivides nõutust rohkem, pidada ühisturuga kokkusobivaks teatavatel tingimustel. Sarnaselt võib teatavatel tingimustel pidada ühisturuga kokkusobivaks ühenduse ühtlustatud maksu vähendamise või sellest vabastuse vormis antavat abi. Kõiki selliseid ühenduse normatiive kehtestavaid õigusakte ei pruugita EMP lepingusse inkorporeerida. Lisaks sellele ei kuulu ühenduse õigusaktid ühtlustatud maksude kohta EMP lepingu reguleerimisalasse. Selleks et tagada riigiabi sätete ühtne kohaldamine ja kogu Euroopa Majanduspiirkonnas võrdsetel tingimustel toimuv konkurents, kohaldab järelevalveamet keskkonnakaitseks antava riigiabi EMP lepingu toimimisega kokkusobivuse hindamisel üldiselt siiski samu võrdlusnäitajaid kui ühenduse suunistes, arvestades samal ajal ka EFTA riikide õiguslikku olukorda. See tähendab, et käesolevates suunistes viidatakse asjaomastele ühenduse normatiividele ja ühenduse maksude ühtlustamise meetmetele, juhul kui need on vastu võetud. Järelevalveamet rõhutab, et sellised viited ühenduse õigusele ei tähenda, et EFTA riigid on kohustatud järgima ühenduse õigust juhul, kui kõnealust õigust ei ole EMP lepingus rakendatud⁽⁷⁾. Need on ainult aluseks, et hinnata, kas abimeetmed on kokkusobivad EMP lepingu toimimisega lepingu artikli 61 lõike 3 tähenduses.

11. Järelevalveamet on arvamisel, et keskkonnakaitse vallas on vaja vaadata läbi riigiabi suunistes, selleks et saavutada riigiabi tegevuskavas sätestatud eesmärkidele sarnased eesmärgid, eelkõige abi parem suunatus, majanduslike põhjenduste laiaulatuslikum arvessevõtmine aruteludes ja tõhusam menetlus. Lisaks sellele on järelevalveameti arvates vaja arvestada keskkonnapoliitika ja keskkonnatehnoloogia arengut ning kohandada eeskirju vastavalt saadud kogemustele.

⁽³⁾ EÜT L 242, 10.9.2002, lk 1.

⁽⁴⁾ Esmatähtsad valdkonnad on kliimamuutus, loodus ja bioloogiline mitmekesisus, keskkond ja tervishoid ning loodusvarad ja jäätmed. Käesolevad suunistes ei hõlma tervishoiuga seotud küsimusi.

⁽⁵⁾ Viimati nimetatute puhul vt roheline raamat „Turupõhised vahendid keskkonnapoliitikas ja sellega seotud valdkondades“, 28. märts 2007, KOM(2007) 140 (lõplik).

⁽⁶⁾ Kui sellised nõuded või normatiivid on inkorporeeritud EMP lepingusse, muutuvad need EMP normatiivideks.

⁽⁷⁾ Näiteks ei ole EFTA riigid rakendanud nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiivi 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energia- toodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik EMPs kohaldatav tekst (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51).

12. Järelevalveamet kohaldab käesolevaid suuniseid, et hinnata keskkonnakaitseks antavat riigiabi, suurendades seeläbi oma otsuste tegemise õiguskindlust ja läbipaistvust. Keskkonnakaitseks antavat abi põhjendatakse eelkõige EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel. Kõnealused suunised asendavad suuniseid keskkonnakaitsele antava riigiabi kohta, mis jõustusid 2001. aastal ⁽⁸⁾.
13. Suunised on mõeldud kahte tüüpi hindamiseks: standardne hindamine meetmete puhul, mille raames eraldatud abisummad jäävad allapoole teatavat künnist või on antud rajatistele, mille tootmisvõimsus jääb allpool teatavat künnist (3. peatükk), ning üksikasjalik hindamine meetmete puhul, mille raames eraldatud abisummad ületavad kõnealust künnist või on antud rajatistele, mille tootmisvõimsus ületab kõnealust künnist, või uutele taastuv-energiat tootvatele jaamadele, mille puhul abisumma arvutatakse kokkuhoitud väliskulude alusel (5. peatükk).
14. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse kõikide meetmete suhtes, millest järelevalveametit teavitatakse põhjusel, et meeted ei reguleeri grupierandi määрус, et grupierandi määрус on sätestatud individuaalse teatamise kohustus või et liikmesriik otsustab teavitada meetmest, mille suhtes oleks võidud eelnimetatud määрус alusel kohaldada grupierandit. Suuniseid kohaldatakse ka pärast käesolevate suuniste avaldamist teatamata jäetud abi hindamisel.
- 1.3. *Tasakaalustatuse kriteerium ja selle rakendamine keskkonnakaitseks antava abi suhtes*
- 1.3.1. *Vähem ja paremini suunatud abi, tasakaalustatuse kriteerium abi hindamisel*
15. Eespool nimetatud riigiabi tegevuskavas teatas komisjon oma kavatsusest „täiustada vajaduse korral oma riigibianalüüsi majanduslikku lähenemisi“.
16. Hinnangu andmisel sellele, kas abimeedet võib lugeda EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks, võrdleb järelevalveamet abimeetme positiivset mõju ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisele selle võimaliku negatiivse kõrvalmõjuga, nagu kaubanduse ja konkurentsi moonutamine. Tasakaalustatuse tagamiseks tehakse praktilisel põhinevas riigiabi tegevuskavas ettepanek võtta kasutusele tasakaalustatuse kriteerium ⁽⁹⁾. Seda kohaldatakse kolmes järgus. Kahes esimeses käsitletakse riigiabi positiivset mõju ja kolmandas negatiivset mõju ning positiivset ja negatiivset mõju tasakaalustamist. Tasakaalustatuse kriteerium on struktureeritud järgmiselt:
- 1) Kas abimeetme eesmärk on täpselt määratletud ühist huvi pakkuv eesmärk? (näiteks majanduskasv, tööhõive, ühtekuuluvus, keskkond, energiavarustuse kindlus). Kõnealuste suuniste raames on ühist huvi pakkuv eesmärk keskkonnakaitse.
 - 2) Kas abi on kavandatud nii, et oleks võimalik saavutada ühist huvi pakkuv eesmärk, st kas kavandatud abi võimaldab turutõrgete kõrvaldamist või muu eesmärgi saavutamist?
 - a) Kas riigiabi on asjakohane poliitikavahend?
 - b) Kas abil on ergutav mõju, st kas abi muudab ettevõtjate käitumist?
 - c) Kas abimeede on proportsionaalne, st kas sama muutus käitumises oleks saavutatav väiksema abi korral?
 - 3) Kas konkurentsimoонutused ja mõju kaubandusele on piiratud, st kas kogumõju on positiivne?
17. Tasakaalustatuse kriteeriumi kohaldatakse nii riigiabi eeskirjade koostamisel kui ka juhtumite hindamisel.
- 1.3.2. *Käesolevates suunistes käsitletav ühist huvi pakkuv eesmärk*
18. EMP lepingu üheksandas põhjenduses on sätestatud EFTA riikide kindel tahe säilitada, kaitsta ja parandada keskkonna kvaliteeti ning et säästev areng on üks nende eesmärkidest. Keskkonnakaitse edendamine on seega oluline ühist huvi pakkuv eesmärk. Lisaks sellele on EMP lepingu artikli 73 lõikes 2 nimetatud vajadust integreerida keskkonnakaitse ka EFTA riikide muudesse poliitikavaldkondadesse ja selles on sätestatud, et keskkonnapoliitika peab rajanema ennetusprintsibiil ja põhimõtetele, et kahjustus heastatakse kahjustuse kohas ⁽¹⁰⁾ ja et saastaja maksab.
19. Käesolevates suunistes sätestatakse tingimused, mille täitmisel võib lubada riigiabi anda nende turutõrgete lahendamiseks, mille tõttu keskkonnakaitse jääb allapoole optimaalset taset.

⁽⁸⁾ Vt 1. joonealune märkus.

⁽⁹⁾ Vrd riigiabi tegevuskava punktid 11 ja 20, nagu on üksikasjalikumalt täpsustatud innovatsiooni käsitlevas teatises, KOM(2005) 436 (lõplik), 21.9.2005.

⁽¹⁰⁾ See võib tähendada selliseid tegevusi nagu keemiliste heidete keskkonda laskmine või näiteks veekeskonna füüsiline muutmine ja seeläbi ökosüsteemis häirete tekitamine või tegevused, millel on negatiivne mõju veeressursside seisundile.

20. Kõige levinum turutõrge keskkonnakaitse vallas on seotud negatiivse välismõjuga. Oma huvides tegutsevatele ettevõtjatele ei ole stiimulit võtta arvesse tootmisest tulenevat negatiivset välismõju ei konkreetse tootmistehnoloogia ega tootmismahu valimisel. Teisisõnu tähendab see, et ettevõtja kannab madalamaid tootmiskulusid kui ühiskonna kantavad kulud. Seetõttu puudub ettevõtjatel stiimul vähendada oma saaste taset või võtta üksikmeetmeid keskkonna kaitseks.
21. Riigid, kes seisavad silmitsi kõnealuse turutõrkega, kalduvad kasutama regulatiivseid norme tagamaks, et tootmisest tekkivat negatiivset välismõju võetakse arvesse. Normatiivide, maksustamise, majandushoobade ja muude normide kaudu on saastavad ettevõtjad sunnitud maksma ühiskonnale tekitatud saaste eest vastavalt põhimõttele „saastaja maksab”. Kõnealuse negatiivse välismõju arvessevõtmise tagajärjel suurenevad ettevõtja erakulud, mõjutades seetõttu negatiivselt ettevõtja tulusid. Et tekitatav saaste on jaotunud ebavõrdselt tööstusharude ja ettevõtjate vahel, on keskkonnasäästlike normidega seotud kulud tihti erinevad mitte ainult ettevõtjati, vaid ka Euroopa Majanduspiirkonna riigiti. Lisaks sellele võivad Euroopa Majanduspiirkonna riigid hinnata erinevalt vajadust kehtestada kõrgeid keskkonnavalaseid eesmärgi.
22. Selliste ühenduse normatiivide ja turupõhiste vahendite puudumise tõttu, mis peegeldaksid täielikult põhimõtte „saastaja maksab” järgimist (tõrge õigusloomes), võivad EFTA riigid otsustada ühepoolset seada kõrgemaid keskkonnakaitse alaseid eesmärgi. See võib omakorda kaasa tuua täiendavaid kulusid nende territooriumil tegutsevatele ettevõtjatele. Sel põhjusel võivad EFTA riigid lisaks regulatiivsetele normidele kasutada riigiabi positiivse stiimulina parema keskkonnakaitse saavutamiseks. Seda on võimalik teha kahel viisil:
- positiivsed konkreetset stiimulid vähendada saastet ja muud negatiivset mõju keskkonnale. Esiteks võivad EFTA riigid luua ettevõtja tasandil positiivse stiimuli teha ühenduse normatiivis sätestatust rohkem⁽¹⁾. Sellisel juhul vähendab abisaaja saastamist seetõttu, et ta saab abi oma käitumise muutmiseks, ja mitte seetõttu, et ta peab tasuma saastekulud. Riigiabi eesmärk on seega kaotada turutõrge, mis on otseselt seotud saaste negatiivse mõjuga;
 - positiivsed stiimulid võtta kasutusele riiklikud keskkonnanormid, mis on ühenduse normatiividest rangemad. Teiseks võivad EFTA riigid kohaldada riiklikke norme, mis on ühenduse normatiividest rangemad. See võib aga kaasa tuua täiendavaid kulusid teatavatele ettevõtjatele ja seega mõjutada nende konkurentsitingimusi. Lisaks sellele ei pruugi kõik ettevõtjad seda kulu tajuda võrdselt, arvestades nende suurust, turuseisundit, tehnoloogiat ja muid iseloomustavaid näitajaid. Sellisel juhul võib riigiabi olla vajalik, et vähendada kõige enam kannatavate ettevõtjate koormat ja võimaldada seega EFTA riikidel vastu võtta ühenduse normatiividest rangemaid riiklikke keskkonnanorme.
- 1.3.3. Asjakohane vahend
23. Riigi sekkumise eesmärk on tagada keskkonnale piisav kaitse. Regulatiivsed normid ja turupõhised vahendid on kõige olulisemad vahendid keskkonnavalaste eesmärkide saavutamiseks. Leebetel vahenditel, näiteks vabatahtlik ökomärgiste süsteem, ja keskkonnasäästlike tehnoloogiate levitamisel võib samuti olla oluline roll. Kuigi poliitiliste vahendite optimaalse valimi leidmine on keeruline, ei õigusta turutõrke või poliitiliste eesmärkide olemasolu automaatselt riigiabi kasutamist.
24. Vastavalt põhimõttele „saastaja maksab” peaks saastaja maksma kõik saastega seotud kulud, sealhulgas kaussed kulud, mida kannab ühiskond. Sel eesmärgil võivad keskkonnanormid olla kasulik vahend saastaja koorma suurendamiseks. Põhimõtte „saastaja maksab” järgimine peaks teoreetiliselt tähendama, et negatiivse välismõjuga seotud turutõrge kõrvaldatakse. Seega, kui põhimõtet „saastaja maksab” rakendatakse täielikult, puuduks vajadus täiendava riigipoolse sekkumise järele, et tagada turu tõhus toimimine. Niisiis jääb põhimõtte „saastaja maksab” peamiseks vahendiks ja riigiabi on üksnes paremuselt teine valik. Põhimõtte „saastaja maksab” rakendamise korral riigiabi kasutamine tähendaks, et saastaja ei peaks maksma oma saastega seotud kulusid. Seetõttu ei pruugi riigiabi sellisel juhul olla asjakohane vahend.
25. Kuid eelkõige põhimõtte „saastaja maksab” puuduliku rakendamise tõttu peetakse keskkonnakaitse tegelikku taset tihti ebarahuldavaks järgmistel põhjustel:
- a) esiteks ei ole kerge kindlaks määrata täpset saastekulu. Tehniliselt on keeruline välja arvutada igat liiki tootmise poolt ühiskonnale tekitatavat täpset kulu ja juhul, kui sellega seotud halduskulud on väga suured,

⁽¹⁾ Nagu eespool mainitud, kui sellised nõuded või normatiivid on inkorporeeritud EMP lepingusse, muutuvad need EMP normatiivideks.

võib olla ebaökoonoomne arvestada tõsiasi, et erinevate tootjate tekitatava saaste tase on erinev. Erinev tundlikkus tarbijahindade muutumise suhtes (hinnapaindlikkus) mängib samuti rolli. Lisaks sellele hindavad erinevad üksikisikud ja ühiskonnad saastekulusid erinevalt, olenevalt ühiskonnas tehtud valikutest näiteks seoses sellega, kuidas olemasolev poliitika mõjutab tulevasi põlvkondi. Lisaks sellele on teatavaid kulusid, näiteks lühem eluiga või keskkonnakahjustus, raske rahaliselt kindlalt väljendada. Seetõttu säilib saastekulude arvutamisel alati teatav ebaselgus;

b) teiseks võib mitmete (tööstus)toodete hindade kiire tõstmine selleks, et need sisaldaksid saastekulusid, põhjustada välisõeki ja kaasa tuua häireid majanduses. Seetõttu võivad riigid pidada soovitavaks, et kõikide saastekulude integreerimisel teatavatesse toomisprotsessidesse toimuks muutus mõõdukas tempos.

26. Kuigi sellega ei lahendata kõiki eespool nimetatud probleeme, võib riigiabi anda ebarahuldava keskkonnakaitse puhul ettevõtjatele positiivse stiimuli sooritada tegevusi või teostada investeeringuid, mis ei ole kohustuslikud ja mida kasumit taotlevad ettevõtjad tavaliselt ette ei võtaks. Lisaks sellele võib riigiabi olla sobilik vahend, mis võimaldab EFTA riikidel vastu võtta riiklikud keskkonnanormid, mis on ühenduse normatiividest rangemad, vähendades nende ettevõtjate koormat, keda nimetatud normid kõige rohkem mõjutavad, ja muutes seega normide vastuvõtmise võimalikuks.

1.3.4. Abi ergutav mõju ja vajalikkus

27. Keskkonnakaitseks antava riigiabi tulemusel peab abisaaja muutma oma käitumist nii, et keskkonnakaitse oleks parem võrreldes olukorraga, kui abi ei oleks antud. Siiski võivad keskkonnakaitse parandamiseks tehtud investeeringud suurendada samal ajal tulusid ⁽¹²⁾ ja/või vähendada kulusid ⁽¹³⁾ ning olla seega iseenesest majanduslikus mõttes atraktiivsed. Seetõttu tuleb kontrollida, et asjaomast investeeringut ei oleks tehtud ilma riigiabita.

28. Eesmärk on tagada, et ilma abita ei tegeleks ettevõtjad sama tegevusega põhjusel, et sellega kaasneksid teatavad kasud. Ergutav mõju määratakse kindlaks võrdlusolukorra analüüsi põhjal, milles võrreldakse kavandatava tegevuse ulatust koos abiga ja ilma abita. Võrdlusolukorra analüüsi nõuetekohane tegemine on olulise tähtsusega selle üle otsustamisel, kas riigibil on ergutav mõju. See on olulise tähtsusega ka juhul, kui arvutatakse tekkivaid lisakulusid investeeringu või tootmise puhul, mille eesmärk on saavutada parem keskkonnakaitse.

29. Investeering võib olla vajalikud, et järgida kohustuslikke ühenduse normatiive. Et ettevõtja peab igal juhul täitma kõnealuseid kohustusi, ei ole juba kehtivate kohustuslike ühenduse normatiivide järgimisel riigiabi õigustatud.

1.3.5. Abi proportsionaalsus

30. Abi peetakse proportsionaalseks ainult juhul, kui sama tulemust ei ole võimalik saavutada väiksema abiga. Lisaks sellele võib proportsionaalsus sõltuda ka abimeetme selektiivsuse määrast.

31. Eelkõige peab abisumma piirduma minimaalse vajalikkuga, et saavutada soovitud tase keskkonnakaitse. Seetõttu arvutatakse investeerimisabi abikõlblikud kulud keskkonnanormide eesmärkide saavutamise seisukohast vältimatute täiendavate (neto)kulude põhjal. See tähendab, et põhimõtteliselt tuleb investeeringute lisakuludest maha arvata kõik majanduslikud eelised, mida ettevõtja saab investeeringust, et kindlaks määrata, kui suurt abi võib anda.

32. Siiski on keeruline täielikult arvesse võtta kõiki majanduslikke eeliseid, mida ettevõtja saab täiendavast investeeringust. Näiteks ei võeta vastavalt punktides 80–84 sätestatud abikõlblike kulude arvutamise meetodikale arvesse tegevustulusid pärast teatavat investeeringu sooritamisele järgnevat esialgset ajavahemikku. Samamoodi ei võeta selles küsimuses arvesse teatavaid eeliseid, mida ei ole alati kerge mõõta, näiteks keskkonnanormide investeeringuga paranenud roheline maine. Seetõttu on järelevalveamet arvamusel, et selleks, et abi oleks proportsionaalne, peab abisumma olema tavaliselt väiksem kui abikõlblikud investeerimiskulud (vt lisa). Ainult juhul, kui investeerimisabi antakse tõeliselt konkureeriva pakkumismenetluse raames ning võttes aluseks selged, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad kriteeriumid, mis tagavad tõhusalt, et abi piirub minimaalselt vajaliku summaga selleks, et saavutada keskkonnakasut, võib abi summa olla kuni 100 % abikõlblikest investeerimiskuludest. Seda seetõttu, et sellistel asjaoludel võib eeldada, et erinevad pakkumised peegeldavad kõiki võimalikke eeliseid, mis võivad täiendavast investeeringust tuleneda.

⁽¹²⁾ Keskkonnasäästlikum tootmine võib kaasa tuua näiteks rohkem võimalusi jäätmete taaskasutamiseks ja seega toota täiendavaid tulusid. Lisaks sellele võib olla võimalik tõsta ka nende toodete hinda või suurendada müüki, mida peetakse keskkonnasäästlikumaks ja mis on seega tarbijatele atraktiivsemad.

⁽¹³⁾ Keskkonnasäästlikum tootmine võib eelkõige kaasa tuua energia ja toorainete tarbimise vähenemise.

33. Teatavate meetmete puhul ei ole võimalik abisummat arvutada lisakulude põhjal; see kehtib juhul, kui abi antakse keskkonnamaksust vabastuse või selle vähendamise näol või kaubeldavate lubade süsteemi abil. Sellisel juhul tuleb tagada proportsionaalsus vabastuste ja vähenduste määramise tingimuste ja kriteeriumide abil, mis tagavad, et abisaaja ei saa ülemääraseid eeliseid ja et meetme selektiivsus on rangelt piiratud miinimumiga.
34. Tihti on väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul soovitud keskkonnakaitse saavutamise kulu suhtelises arvestuses suurem võrreldes nende tegevuse suurusega. Lisaks sellele piiravad väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate võimet kõnealuste kulude kandmisel tihti kapitalituru puudujäägid. Sel põhjusel võib väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul olla õigustatud lisatoetuse andmine teatavat liiki abi puhul, arvestades, et juhul, kui abisaaja on väikese või keskmise suurusega ettevõtja, on konkurentsi tõsise moonutuse oht väike.
35. Lisaks sellele julgustatakse EFTA riike tagama keskkonnakasu saavutamisel kulutasuvus, näiteks valima meetmeid, mille puhul välditud väliskulud on märkimisväärsed võrreldes abi summaga. Kuid et välditud väliskulude ja ettevõtja tehtud kulutuste vahel otsene seos puudub, võib välditud väliskulusid kasutada riigiabi summa määramise alusena ainult erandjuhtudel. Selleks et tagada ettevõtjale piisav stiimul oma käitumise muutmiseks, peab abisumma olema otseselt seotud ettevõtja tehtud kuludega.
- 1.3.6. Keskkonnakaitseks antava abi negatiivset mõju tuleb piirata nii, et kogumõju oleks positiivne
36. Kui riigiabi meetmed keskkonna valdkonnas on hästi suunatud, nii et nendega kaetakse ainult tegelikud lisakulud, mis on vajalikud paremaks keskkonnakaitseks, on risk, et riigiabi moonutab põhjendamatult konkurentsi, tavaliselt suhteliselt piiratud. Seetõttu on olulise tähtsusega, et keskkonnakaitseks antava riigiabi meetmed on hästi suunatud. Juhul kui abi ei ole vajalik või proportsionaalne kavatsatud eesmärgi saavutamiseks, kahjustab see konkurentsi. See võib eelkõige juhtuda siis, kui abi tulemusel:
- a) hoitakse tegevuses ebatõhusaid ettevõtjaid;
 - b) moonutatakse dünaamilisi stiimuleid/väljatõrjumist;
 - c) luuakse turujõud või välistavad praktikad;
 - d) muudetakse kunstlikult kaubavoogusid või tootmise asukohta.
37. Mõnel juhul on abi eesmärk sekkuda turu toimimisse, et soodustada keskkonna üldiseks hüvanguks teatavat keskkonnasäästlikku tootmist saastavama tootmise arvelt. Selliste meetmete tulemusena suudavad asjaomaste keskkonnasäästlike toodete tootjad parandada oma turupositsiooni võrreldes nende konkurentide positsiooniga, kes pakuvad keskkonna seisukohast vähem soodsaid tooteid. Sellisel juhul võtab järelevalveamet, analüüsides meetme negatiivset mõju abi mitte saanud ettevõtjate turupositsioonile ja seega kasumile, arvesse meetme üldist mõju keskkonnale. Mida väiksem on kõnealuse meetme oodatav keskkonnamõju, seda olulisem on kontrollida selle mõju turuosadele ja konkureerivate toodete kasumitele.
- 1.4. *Tasakaalustatuse kriteeriumi rakendamine: õiguslikud eeldused ja vajadus üksikasjalikuma hindamise järele*
38. Ilma et see piiraks EFTA riikide vahelise järelevalveameti ja kohtu asutamist käsitleva lepingu (edaspidi „järelevalve- ja kohtuleping“) protokoll nr 3 II osa artiklite 4–7 kohaldamist, rakendab EFTA järelevalveamet teatud riigibimeetmete eri liikide puhul erinevat õiguslikku eeldust.
39. Käesolevate suuniste 3. peatükis on järelevalveamet nimetanud mitmeid meetmeid, mille suhtes ta on arvamusel, et riigiabi on *a priori* suunatud keskkonnakaitset halvendavate turutõrgete kõrvaldamiseks või keskkonnakaitse parandamiseks. Lisaks sellele on järelevalveamet välja töötanud mitmed tingimused ja parameetrid, mille eesmärk on tagada, et riigibil on ergutav mõju, abi on proportsionaalne ja selle negatiivne mõju konkurentile ja kaubandusele on piiratud. 3. peatükk sisaldab seega parameetreid toetust saava tegevuse, abi osatähtsuse ja kokkusobivusega seotud tingimuste jaoks.
40. Kuid teatavate eriolukordade ja summade puhul, mis ületavad teatavat künnist, on täiendav kontroll vajalik, sest konkurentsi ja kaubanduse moonutamise risk on suurem. Täiendav kontroll koosneb tavaliselt meetmega seotud asjaolude täiendavast ja üksikasjalikumast analüüsist kooskõlas 5. peatükiga. Meede loetakse kokkusobivaks, kui 5. peatükile vastava tasakaalustatuse kriteeriumi hindamise üldine tulemus on positiivne. Käesoleva analüüsi kontekstis eeldatakse alguses, et kokkusobivuse kriteerium ei ole täidetud. Keskkonnamaksu vähendusi ja sellest vabastusi hinnatakse ainult vastavalt 4. peatükis sätetele⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁴⁾ Vastavalt 3. peatükile maksualaste meetmete vormis eraldatud abi hinnatakse üksikasjalikult ainult juhul, kui abisumma ületab 5. peatükis sätestatud künnise.

41. Üksikasjaliku kontrolli tulemusel võib järelevalveamet abi heaks kiita, kuulutada selle EMP lepingu toimimisega kokkusobimatuks või võtta vastu kokkusobivust käsitleva otsuse, mis sisaldab teatavaid tingimusi.
- 1.5. *Käesolevate suuniste alla kuuluvate erimeetmete põhjendused*
42. Järelevalveamet on kindlaks määranud terve rea meetmeid, mille puhul võib riigiabi teataval tingimustel olla kokkusobiv EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktiga c.
- 1.5.1. *Abi ettevõtjatele, kes teevad ühenduse normatiivides nõutust rohkem või parandavad keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel*
43. Kõnealune abi pakub ettevõtjatele konkreetseid stiimuleid saavutada parem keskkonnakaitse. Tavaliselt puudub ettevõtjal stiimul teha kohustuslikes normatiivides nõutust rohkem, kui sellega kaasnevad ettevõtja kulud ületavad kasu. Sellisel juhul võib anda riigiabi, et luua ettevõtjatele stiimul parandada keskkonnakaitset. Kooskõlas ühenduse eesmärgiga toetada keskkonnahoidlikku innovatsiooni, võib nõustuda soodsama kohtlemisega keskkonnahoidlike innovatsiooniprojektide puhul, mille eesmärk on kõrvaldada kahekordne turutõrge, mis tuleneb innovatsiooniga seotud suuremate riskidest, millele lisandub projekti keskkonnavalne aspekt. Keskkonnahoidlikule innovatsioonile antava abi eesmärk on seega kiirendada keskkonnahoidliku innovatsiooni levitamist turul.
- 1.5.2. *Abi selliste uute transpordivahendite omandamiseks, mille keskkonnanõuded on ühenduse normatiividest rangemad või mille kasutamine parandaks keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel*
44. Transpordist johtub oluline osa üldistest kasvuhoonegaaside heitkogustest (ligikaudu 30 %) ning kohalikust saastest tolmu, tahkete osakeste, NOX- ja SOX-heidete näol. Seetõttu on oluline soodustada eelkõige linnades puhtaid transpordiviise, seda nii kliimamuutusega võitlemiseks kui ka kohaliku saaste vähendamiseks. Selles kontekstis on eriti oluline soodustada puhaste transpordivahendite (sealhulgas ökoloogiliselt puhtad laevad) omandamist.
- 1.5.3. *Ühenduse tulevaste normatiividega varaseks vastavusseviimiseks antav abi*
45. Käesolevate suunistega ei ole lubatud anda abi selleks, et hõlbustada ettevõtjatel juba kehtivate ühenduse normatiivide täitmist, sest sellise abiga ei kaasneks keskkonnakaitse paranemine. Kuid riigiabi võib tagada ühenduse äsja vastuvõetud, kuid veel jõustumata normatiivide oluliselt kiirema rakendamise ning aidata seega kaasa saaste kiiremale vähendamisele võrreldes olukorraga, kui abi ei oleks antud. Sellistes olukordades on seega võimalik riigiabiga luua ettevõtjatele konkreetne stiimul tasakaalustada saastega seotud negatiivset välismõju.
- 1.5.4. *Abi keskkonnauuringuteks*
46. Abi ettevõtjatele, et uurida investeringuid, mille abil tehakse ühenduse normatiivides nõutust rohkem või parandatakse keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel, või uuringuteks energia säästmise ning taastuvenergia tootmise valdkonnas on suunatud moonutatud teabega seotud turutõrge kõrvaldamiseks. Ettevõtjad tihti alahindavad võimalusi ja eeliseid, mis on seotud energia säästmisega ja taastuvenergiaga, mis viib investeringute nappuseni.
- 1.5.5. *Energia säästmiseks antav abi*
47. Kõnealune abi on suunatud välismõjuga seotud turutõrgete kõrvaldamiseks ja sellega luuakse konkreetseid stiimuleid saavutada keskkonnavalaseid eesmarke energia säästmise ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise vallas. Riigiabi võib olla asjakohane juhul, kui investeringud energiasäästu ei ole kohustuslikud vastavalt ühenduse kehtivatele normatiividele ja kui need ei ole tulused, st et energiasäästu kulu on suurem kui sellega seotud eramajanduslik tulu. Väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul võib vaja minna soodsamatel tingimustel antavat toetust, sest väikese ja keskmise suurusega ettevõtjad alahindavad tihti pikaajalise energiasäästuga seotud hüvesid, mis toob kaasa olukorra, kus nad ei investeeriks piisavalt energiasäästuga seotud meetmetesse.
- 1.5.6. *Taastuvate energiaallikate kasutamiseks antav abi*
48. Seda liiki abi eesmärk on kõrvaldada negatiivse välismõjuga seotud turutõrge, luues konkreetseid stiimuleid suurendada taastuvate energiaallikate osakaalu üldises energiatootmises. Eeldatakse, et taastuvate energiaallikate laialdasem kasutamine mängib olulist rolli kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise seotud eesmärkide saavutamisel. Riigiabi võib olla õigustatud juhul, kui taastuvenergia tootmise kulud on suuremad kui vähem

keskkonناسäästlikel energiaallikatel põhineva tootmise kulud ja kui puudub ühenduse kohustuslik standard, milles oleks ettevõtjatele kehtestatud taastuvatest allikatest toodetud energia osakaal. Teatavat liiki taastuvenergia tootmise kõrged kulud ei võimalda ettevõtjatel küsida turul konkurentsivõimelist hinda ja see takistab taastuvenergiat turule viia. Kuid tänu tehnoloogilistele arengutele taastuvenergia valdkonnas ja keskkonna välismõju tootja kuludes kajastumise järkjärgulisele suurenemisele (mis tuleneb näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2008. aasta direktiivist 2008/1/EÜ saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta, ⁽¹⁵⁾ õhukvaliteeti käsitlevatest õigusaktidest ja saastekvootidega kauplemise süsteemist), on hinnavahe viimaste aastate jooksul vähenenud ja see on vähendanud ka abi vajadust.

49. Lisaks sellele aitaks biokütuse kasutamise ⁽¹⁶⁾ edendamine kaasa nii varustuskindluse tagamisele kui ka kliimamuutuspoliitika eesmärkide saavutamisele säästlikul viisil. Seetõttu võib riigiabi olla asjakohane vahend ainult juhul, kui taastuvate energiaallikate kasutamise kaasnep keskkonnakasu ja jätkusuutlikkus on ilmselge. Lisaks sellele ei loeta biokütuseid, mis ei vasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest energia tootmise edendamist) ⁽¹⁷⁾ ettepaneku artiklis 15 sätestatud jätkusuutlikkuse kriteeriumidele, riigiabi kõlblikuks. Toetussüsteemide väljatöötamisel võivad EFTA riigid julgustada selliste biokütuste kasutamist, mis toovad endaga kaasa täiendavaid eeliseid, sealhulgas mitmekesisuse eelis seoses jäätmetest, jääkidest, tselluloosist ja lignotselluloosist toodetud biokütustega, ning võtta arvesse ühest küljest erinevaid kulusid seoses traditsiooniliste biokütuste tootmisega ja teisest küljest täiendavaid eeliseid seoses biokütuste tootmisega.
50. Hüdroelektrijaamade puhul tuleb märkida, et nende keskkonnamõju võib olla kaheksugune. Kasvuhoonegaaside heitkoguste küsimuses on neis kindlasti potentsiaali. Seetõttu võib neil olla oluline roll üldises energiaallikate valikus. Teisest küljest võib sellistel jaamadel olla ka negatiivne mõju, näiteks veesüsteemidele ja bioloogilisele mitmekesisusele ⁽¹⁸⁾.

1.5.7. Koostootmiseks antav abi ja kaugkütteks antav abi

51. Kõnealuse abi eesmärk on kõrvaldada negatiivse välismõjuga seotud turutõrge, luues konkreetseid stiimuleid keskkonناسäästlikel eesmärkide saavutamiseks energiasäästu vallas. Koostootmine on kõige tõhusam viis elektri- ja soojusenergia üheaegseks tootmiseks. Tootes elektrit ja soojust koos, raisatakse tootmises vähem energiat. Elektri- ja soojusenergia koostootmise tähtsust ELi energiatestade seisukohast rõhutati sellega, et 11. veebruaril 2004 võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/8/EÜ soojus- ja elektrienergia koostootmise stimuleerimiseks siseturu kasuliku soojuse nõudluse alusel, millega muudetakse direktiivi 92/42/EMÜ ⁽¹⁹⁾. Nimetada võib ka komisjoni energiatõhususe tegevuskavva lisatud koostootmist käsitlevat peatükki: potentsiaali realiseerimine ⁽²⁰⁾. Viimati nimetatud dokumendis juhitakse tähelepanu võimalusele kasutada kasulikult näiteks tööstusest või jõujaamadest tekkivat heitsoojust näiteks kaugkütteks. Lisaks sellele võib kaugküte olla energiatõhusam kui lokaalküte ja võib oluliselt kaasa aidata õhukvaliteedi parandamisele. Juhul kui kaugküte on tootmisprotsessis ja soojuse jaotamisel osutunud energiatõhusamaks ja vähem saastavaks, kuid kallimaks kui lokaalküte, võib riigiabi anda eesmärgiga luua stiimulid keskkonناسäästlikel eesmärkide saavutamiseks. Kuid sarnaselt taastuvenergiaga võib eeldada, et tänu keskkonna välismõju järkjärgulisele kajastumisele muude tehnoloogiate kuludes väheneb vajadus riigiabi järele, põhjustades soojuse ja elektri ühendatud tootmise ning kaugküte kulude järkjärgulise ühtlustumise.

1.5.8. Jäätmekäitluseks antav abi

52. Kõnealuse abi eesmärk on luua konkreetseid stiimuleid jäätmekäitlusega seotud keskkonناسäästlikel eesmärkide saavutamiseks ⁽²¹⁾. Kuuendas keskkonناسäästlikel tegevusprogrammis ⁽²²⁾ on jäätmetekke vältimist ja jäätmekäitlust käsitletud kui ühte neljast kõige olulisemast küsimusest. Selle peamine eesmärk on eraldada jäätmete tekitamine majandustegevusest nii, et ELi majanduskasv ei tooks kaasa järjest rohkem ja rohkem jäätmeid. Selles kontekstis võib riigiabi anda nii jäätmetekitajale (vastavalt jaole 3.1.1) kui ka ettevõtjatele, kes tegelevad teiste ettevõtjate tekitatud jäämete käitlemisega või ringlussevõtmisega (vastavalt jaole 3.1.9). Siiski tuleb tagada positiivne mõju keskkonnale, eirata ei tohi põhimõtet „saastaja maksab” ja moonutada ei tohi teiste materjalide turu normaalset toimimist.

1.5.9. Saastatud alade puhastamiseks antav abi

53. Kõnealuse abi eesmärk on luua konkreetseid stiimuleid, millega neutraliseeritakse negatiivset välismõju juhul, kui ei ole võimalik kindlaks teha saastajat ja sundida teda maksma keskkonnakahju heastamise eest. Sellisel juhul võib riigiabi olla õigustatud, kui parandamise kulu on suurem kui sellest tulenev ala väärtuse suurenemine.

⁽¹⁵⁾ ELT L 24, 29.1.2008, lk 8. Kõnealune direktiiv on nõukogu 24. septembri 1996. aasta direktiivi 96/61/EÜ kodifitseeritud versioon, mis on inkorporeeritud EMP lepingu XX lisa punkti 1 alapunkti f.

⁽¹⁶⁾ Vt biokütuste valdkonnas saavutatud edu aruanne, KOM(2006) 845 (lõplik), välja andnud Euroopa Komisjon.

⁽¹⁷⁾ KOM(2008) 19 (lõplik). Kui Euroopa Parlament ja nõukogu on direktiivi vastu võtnud, kasutab järelevalveamet lõppektis esitatud jätkusuutlikkuse kriteeriume.

⁽¹⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1). Direktiivi on viimati muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 2455/2001/EÜ (EÜT L 331, 15.12.2001, lk 1). Artikli 4 lõikes 7 on sätestatud kriteeriumid uute muudatuste tegemiseks veekogudes. Direktiiv 2000/60/EÜ ja otsus nr 2455/2001/EÜ on inkorporeeritud EMP lepingu XX lisa punkti 13 alapunkti c alapunkti a.

⁽¹⁹⁾ ELT L 52, 21.2.2004, lk 50; direktiiv on inkorporeeritud EMP lepingu IV lisa punkti 24.

⁽²⁰⁾ KOM(2006) 545 (lõplik).

⁽²¹⁾ Jäätmekäitlus hõlmab korduvkasutamist, ringlussevõtmist ja taaskasutamist.

⁽²²⁾ Kuues keskkonناسäästlikel tegevusprogramm on inkorporeeritud EMP lepingusse protokoll nr 31 artikli 3 punkti 7 alapunkti d kaudu.

1.5.10. Ettevõtjate ümberpaigutamiseks antav abi

54. Kõnealuse investeerimisabi eesmärk on luua konkreetseid stiimuleid negatiivse välismõju vähendamiseks, paigutades ümber ettevõtjaid, kes saastavad märkimisväärselt piirkonda, kus kõnealuse saaste tekitatav kahju on väiksem, mistõttu saaste väliskulud on väiksemad. Kooskõlas ettevaatusprintsipiiga võetakse käesolevate suunistega kasutusele võimalus anda abi *suurt riski kujutavate käitiste* ümberpaigutamiseks vastavalt nõukogu 9. detsembri 1996. aasta direktiivile nr 96/82/EÜ ohtlike ainetega seotud suurõnnetuste ohu ohjeldamise kohta ⁽²³⁾ (edaspidi „Seveso II direktiiv“) ⁽²⁴⁾. Varasemad õnnetused on näidanud, et Seveso II direktiiviga hõlmatud käitiste asukoht on elulise tähtsusega nii õnnetuste ennetamisel kui ka inimesi ja keskkonda mõjutavate tagajärgede seisukohast. Seetõttu võib riigiabi olla õigustatud, kui ümberpaigutamine on toimunud keskkonnaga seotud põhjustel. Et vältida abi andmist muul põhjusel toimuva ümberpaigutamise korral, on vaja pädeva riigiasutuse haldus- või kohtuotsust või pädeva riigiasutuse ja ettevõtja vahelist kokkulepet ettevõtja ümberpaigutamise kohta. Abikõlblikes kuludes tuleb arvesse võtta kõiki eeliseid, mida ettevõtja võib tänu ümberpaigutamisele saada.

1.5.11. Kaubeldavate lubade süsteemi kaudu antav abi

55. Kaubeldavate lubade süsteem võib sisaldada erinevates vormides riigiabi, näiteks juhul, kui EFTA riigid annavad lubasid ja kvoote turuväärtusest madalama hinnaga ja andjateks on EFTA riigid. Kõnealust abi võib kasutada selleks, et kõrvaldada negatiivset kõrvalmõju, võimaldades kasutusele võtta turupõhised vahendid, mis on suunatud keskkonnamaksete eesmärkide saavutamisele. Juhul kui liikmesriigi antavate lubade koguarv on väiksem kui ettevõtjate arvatav koguvajadus, on üldine mõju keskkonnakaitsele positiivne. Ettevõtja tasandil tähendab see, et juhul, kui eraldatud kvoot ei kata ettevõtja arvatavat koguvajadust, peab ettevõtja kas vähendama oma saaste hulka ja seega panustama keskkonnakaitse parandamisse või ostma täiendavaid kvoote turult ja seega maksma hüvitust oma saaste eest. Konkurentsi moonutamise vähendamiseks ei ole õigustatud üleliigsete kvootide eraldamine ja tuleb sätestada nõuded põhjendamata turuletuleku tõkete vältimiseks.
56. Punktis 55 sätestatud kriteeriumid võtab järelevalveamet aluseks, hinnates olukordi, mis tekivad 31. detsembril 2012 lõppeva kauplemisperioodi jooksul. Olukordade puhul, mis tekivad pärast seda kuupäeva kehtiva kauplemisperioodi jooksul, hindab järelevalveamet meetmeid vastavalt sellele, kas need on vajalikud ja proportsionaalsed.

1.5.12. Abi keskkonnamaksu vähendamise või sellest vabastuse vormis

57. Keskkonnamaksu vähendus või sellest vabastus seoses teatavate valdkondade või teatavatesse kategooriatesse kuuluvate ettevõtjatega võimaldab vastu võtta kõrgemaid makse muude ettevõtjate suhtes, mille tulemusel kajastub keskkonnakulu paremini kuludes, ja luua täiendavaid stiimuleid keskkonnakaitse parandamiseks. Sellest tulenevalt võib kõnealust abi vaja olla selleks, et kaudselt kõrvaldada negatiivset kõrvalmõju, võimaldades kasutusele võtta või säilitada suhteliselt kõrged riiklikud keskkonnamaksud. Selleks et abi oleks kokkusobiv, tuleb näidata, et maksuvähendused või -vabastused on vajalikud kõikide kategooriate abisaajate puhul ning et need on oma suuruselt proportsionaalsed. Seda eeldatakse juhul, kui abisaajad maksavad vajadusel vähemalt kohaldatavas direktiivis sätestatud ühenduse madalaima maksustamistasemega võrdse summa ⁽²⁵⁾. Muul juhul sõltub vajalikkus sellest, kui suures ulatuses mõjutab riiklik maks tootmiskulusid, ja võimalusest kanda maks tarbijatele üle ja vähendada kasumimarginaali. Proportsionaalsus sõltub sellest, kui suures ulatuses saavad abisaajad täiendavalt vähendada oma tarbimist või heitkoguseid, maksta osa riiklikust maksust või sõlmida keskkonnalepingu saaste vähendamiseks ⁽²⁶⁾.

2. Reguleerimisala ja mõisted

2.1. Suuniste reguleerimisala

58. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse keskkonnakaitseks antava riigiabi suhtes. Neid kohaldatakse kooskõlas Euroopa Majanduspiirkonna muu riigiabipoliitikaga ning muude EMP lepingu ja EMP lepingu kohaselt vastu võetud õigusaktide sätetega. Käesolevates suunistes viidatakse ka õigusaktidele, mis ei ole EMP lepingusse inkorporeeritud ⁽²⁷⁾.
59. Suuniseid kohaldatakse abi suhtes, ⁽²⁸⁾ mida antakse keskkonnakaitse toetuseks kõigis EMP lepingu kohaldamisalasse kuuluvates sektorites. Neid kohaldatakse ka nende sektorite puhul, kus kehtivad riigiabi käsitlevad EMP erieeskirjad (terasetööstus, laevaehitus, mootorsõidukid, sünteetskiud, transport ja söetööstus), kui selliste erieeskirjadega ei ole sätestatud teisiti.

⁽²³⁾ EÜT L 10, 14.1.1997, lk 13.

⁽²⁴⁾ Direktiiv on inkorporeeritud EMP lepingu XX lisa punkti 23 alapunkti a.

⁽²⁵⁾ Vt punkt 10.

⁽²⁶⁾ Komisjon võib seda tüüpi abi käsitleva lähenemisviisi ümber hinnata direktiivi 2003/96/EÜ läbivaatamisel.

⁽²⁷⁾ Vt punkt 10.

⁽²⁸⁾ Käesolevates suunistes ei arutleta riigiabi mõiste üle, mis tuleneb EMP lepingu artikli 61 lõikest 1 ning EFTA kohtu ja Euroopa ühenduste kohtute kohtupraktikast.

60. Keskonnasäästlike toodete, vähem loodusvarasid kulutavate masinate ja transpordivahendite projekteerimist ja tootmist ning tehaste ja muude tootmisüksuste tegevust ohutuse ja hügieeni parandamisel käesolevates suunistes ei käsitleta.
61. Põllumajandustoodete, kala ja muude meresaadustega kauplemine jääb suures ulatuses EMP lepingu reguleerimisalast välja ⁽²⁹⁾. Et järelevalveameti pädevusse ei kuulu selliste keskkonnakaitseks mõeldud abimeetmete läbivaatamine, mis eespool nimetatud põhjusel ei kuulu EMP lepingu reguleerimisalasse, ei hõlma käesolevad suunistes sellist abi.
62. Käesolevates suunistes ei käsitleta abi, mida antakse keskkonnakaitsemeetmetele, mis on seotud õhu-, maantee-, raudtee-, siseveeteede ja meretranspordi infrastruktuuriga, sealhulgas ühist huvi pakkuvad projektid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 1996. aasta otsusele nr 1692/96/EÜ üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate ühenduse suuniste kohta ⁽³⁰⁾.
63. Keskkonnavalaseks teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi suhtes kohaldatakse järelevalveameti riigibisuunistes esitatud eeskirju teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta ⁽³¹⁾. Keskkonnahoidliku innovatsiooni turustusetappi (keskkonnahoidliku vara omandamine) hõlmavad siiski käesolevad suunistes.
64. Keskkonnavalase koolitusabi laad ei ole põhjus, miks selle abi kohta peaks olema eraldi eeskirjad tildistest koolitusabi eeskirjadest, ning seetõttu kontrollib järelevalveamet sellist abi komisjoni 12. jaanuari 2001. aasta määruse (EÜ) nr 68/2001 (mis käsitleb asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist koolitusabi suhtes) ⁽³²⁾ sätete alusel.
65. Nõustamisteenustel on oluline roll, aitamaks väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatel teha edusamme keskkonnakaitse vallas. Eelkõige võib neid kasutada selleks, et teha keskkonnaauditit või hinnata keskkonnasäästliku investeringu majanduslikku tulu ettevõtjale ja seega motiveerida väikese ja keskmise suurusega ettevõtjaid tegema keskkonnakaitset toetavaid investeringuid. Väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatele võib keskkonnavalasteks nõustamisteenusteks antavat abi anda vastavalt komisjoni 12. jaanuari 2001. aasta määrusele (EÜ) nr 70/2001, mis käsitleb EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele antava riigiabi suhtes ⁽³³⁾.
66. Käesolevaid suuniseid ei kohaldata luhtunud kulude suhtes; luhtunud kulud on määratletud riigiabi suunistes, mis käsitlevad luhtunud kuludega seotud riigiabi analüüsimise metoodikat ⁽³⁴⁾.
67. Juhul kui jaos 3.1.5 ettenähtud energia säästmisega seotud sätteid ei ole võimalik kohaldada, ei kohaldata käesolevaid suuniseid riigiabi suhtes, mis antakse kaugküttega seotud infrastruktuuri investeerimiseks, ja kõnealust riigiabi hinnatakse vastavalt EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktile c.
68. Mõnes EFTA riigis võidakse ettevõtjate suhtes kohaldada keskkonnamakse ja samal ajal võivad kõnealused ettevõtjad osaleda kaubeldavate lubade süsteemis. Järelevalveametil ei ole piisavalt kogemust, et hinnata sellistes olukordades keskkonnamaksu vähendamise kokkusobivust. Sellest tulenevalt ei ole järelevalveamet valmis koostama üldisi sellekohaseid suuniseid. Selle asemel hinnatakse kõnealuseid juhtumeid, niivõrd kui need kujutavad endast riigiabi EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses, EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel.
69. Mõni EFTA riikide kavandatud meede, mille eesmärk on toetada fossiilkütusel töötavaid elektrijaamasid või muid tööstusrajatisi, mis on varustatud vahenditega süsinikdioksiidi kogumiseks, transportimiseks ja ladustamiseks või üksikute osadega süsiniku kogumise ja ladustamise ahelast, võib endast kujutada riigiabi, kuid arvestades kogemuste puudust, on liiga vara koostada suuniseid sellise abi lubamiseks. Arvesse tuleb võtta kõnealuse tehnoloogia strateegilist tähtsust Euroopa Majanduspiirkonnale energiavarustuse kindluse ja kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise seisukohast. Nimetada võib ka ühenduse pikaajalist eesmärki piirata maailma kliima soojenemist 2 °C-ga võrreldes industriaalühiskonnaeelse tasemega ja komisjoni väljendatud toetust tööstuslike näidistehaste ehitamisele aastani 2015, ⁽³⁵⁾ eeldusel et need on keskkonna mõistes ohutud ja aitavad kaasa keskkonnakaitse

⁽²⁹⁾ Vt EMP lepingu artikli 8 lõige 3.

⁽³⁰⁾ EÜT L 228, 9.9.1996, lk 1.

⁽³¹⁾ Riigiabi käsitlevad menetlus- ja sisulised eeskirjad EMP lepingu artiklite 61 ja 62 ning järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 artikli 1 kohaldamise ja tõlgendamise kohta, mille EFTA järelevalveamet võttis vastu ja avaldas 19. jaanuaril 1994. aastal. Avaldatud EÜT L 231, 3.9.1994, lk 1, ja EMP kaasandes nr 32, 3.9.1994, lk 1 (edaspidi „riigiabi suunisted“). Riigiabi suuniste osa, mis käsitleb teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat riigiabi, ei ole veel avaldatud, kuid see on kättesaadav järelevalveameti veebisaidil www.eftasurv.int

⁽³²⁾ EÜT L 10, 13.1.2001, lk 20; määrus on inkorporeeritud EMP lepingu XV lisasse. Kui võetakse vastu uus grupierandi määrus, kohaldatakse uut määrust.

⁽³³⁾ EÜT L 10, 13.1.2001, lk 33; määrus on inkorporeeritud EMP lepingu XV lisasse. Kui võetakse vastu uus grupierandi määrus, mis käsitleb abi VKEdele, kohaldatakse uut määrust.

⁽³⁴⁾ ELT L 139, 25.5.2006; EMP kaasanne nr 25, 25.5.2006.

⁽³⁵⁾ Vt komisjoni ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, mis käsitleb süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist, KOM(2008) 18 (lõplik).

parandamisele. Selle tulemusel suhtub järelevalveamet selliste projektide puhul antavasse riigiabisse üldiselt positiivselt. Projekte võib hinnata vastavalt EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktile c või otsustada, et need on abikõlblikud oluliste Euroopa ühise huvi projektidena vastavalt EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktis b ja kõnealuste suuniste punktis 147 sätestatud tingimustele.

2.2. Mõisted

70. Käesolevates suunistes kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „keskkonnakaitse” – tegevus, mille eesmärk on parandada või ennetada abisaaja enda tegevusest looduskeskkonnale või loodusvaradele tekkida võivat kahju, vähendada sellise kahju riski või kaasa tuua loodusvarade tõhusam kasutamine, sealhulgas energia säästmise meetmed ja taastuvate energiaallikate kasutamine ⁽³⁶⁾;
- 2) „energia säästmise meede” – tegevus, mis võimaldab ettevõtjatel vähendada eelkõige oma tootmistükkis kasutatavat energiahulka;
- 3) „ühenduse normatiiv” –
 - i) ühenduse kohustuslik normatiiv, millega kehtestatakse keskkonnakaitse tase, mida konkreetsed ettevõtjad peavad saavutama, ⁽³⁷⁾ või
 - ii) kohustus vastavalt direktiivile nr 2008/1/EÜ ⁽³⁸⁾ kasutada parimat võimalikku tehnikat vastavalt viimasele asjaomasele teabele, mille komisjon on avaldanud vastavalt kõnealuse direktiivi artikli 17 lõikele 2;
- 4) „keskkonnahoidlik innovatsioon” – igat liiki uuendustegevus, mille tulemus või eesmärk on oluliselt parandada keskkonnakaitset. Keskkonnahoidlik innovatsioon hõlmab uusi tootmisprotsesse, uusi tooteid ja teenuseid ning uusi juhtimis- ja ettevõtlusmeetodeid, mille kasutamine või rakendamine tõenäoliselt väldib või oluliselt vähendab ohtu keskkonnale, saastamist ja muud ressursside kasutamisest tulenevat negatiivset mõju seotud tegevuste kogu elutsikli jooksul.

Innovatsiooniks ei loeta järgmist:

- i) väikesed muudatused või täiustused;
 - ii) juba kasutusel olevatele tootmis- või logistikasüsteemide väga sarnaste süsteemide lisamisest põhjustatud toodangu või teenuste mahu kasv;
 - iii) äripraktika, töökorralduse või välissuhete muudatused, mis põhinevad ettevõttes juba kasutusel olevatel organisatsioonilistel meetoditel;
 - iv) muudatused juhtimisstrateegias;
 - v) ettevõtjate liitumine ja omandamine;
 - vi) protsessi kasutamise lõpetamine;
 - vii) lihtne kapitaliasendus või suurendamine;
 - viii) puhtal kujul ressurssihindade muutustest põhjustatud muudatused, kohandamine, regulaarsed hooajalised ja muud tsüklilised muudatused;
 - ix) uute või oluliselt täiustatud toodetega kauplemine;
- 5) „taastuvad energiaallikad” – järgmised taastuvad mittefossiilsed energiaallikad: tuuleenergia, päikeseenergia, maasoojusenergia, laineenergia, hoovuste energia, hüdroelektrijaamad, biomass, prügilga gaas, reoveepuhasti gaas ja biogaasid;
 - 6) „biomass” – põllumajanduse (sealhulgas taimsete ja loomsete ainete) ja metsanduse ning nendega seonduva tööstuse toodete, jäätmete ja jääkide bioloogiliselt lagunev osa ning tööstus- ja olmejäätmete bioloogiliselt lagunevad komponendid;
 - 7) „biokütused” – transpordis kasutatav vedel- ja gaaskütus, mis on toodetud biomassist;
 - 8) „jätkusuutlikud biokütused” – biokütused, mis vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest energia tootmise soodustamist) ⁽³⁹⁾ eelnõu artiklis 15 sätestatud jätkusuutlikkuse kriteeriumidele;
 - 9) „energia taastuvatest energiaallikatest” – üksnes taastuvaid energiaallikaid kasutatavates elektrijaamades toodetud energia ning kütteväärtusena see osa energiast, mis toodetakse taastuvatest energiaallikatest hübriidelektrijaamades, kus kasutatakse ka traditsioonilisi energiaallikaid. See hõlmab taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergiat, mida kasutatakse salvestussüsteemide täitmiseks, kuid ei hõlma salvestussüsteemide tulemusena saadud elektrienergiat;

⁽³⁶⁾ Vt eelkõige kuues keskkonnaalane tegevusprogramm, mis on inkorporeeritud EMP lepingusse protokollis nr 31 artikli 3 punkti 7 alapunkti d kaudu.

⁽³⁷⁾ Sellest tulenevalt ei käsitleta ühenduse tasandil kehtestatud normatiive ega eesmärke, mis on kohustuslikud riikide tasandil, kuid mitte üksikutele ettevõtjatele, ühenduse normatiividena. Kui ühenduse normatiivid on inkorporeeritud EMP lepingusse, muutuvad need EMP normatiivideks.

⁽³⁸⁾ Nagu on mainitud 14. joonealus märkuses, on kõnealune direktiiv nõukogu 24. septembri 1996. aasta direktiivi 96/61/EÜ kodiifitseeritud versioon, mis on inkorporeeritud EMP lepingu XX lisa punkti 1 alapunkti f.

⁽³⁹⁾ KOM(2008) 19 (lõplik). Kui Euroopa Parlament ja nõukogu on direktiivi vastu võtnud, kasutatakse lõpptekstis esitatud jätkusuutlikkuse kriteeriume.

- 10) „koostootmine” – soojusenergia ning elektri- ja/või mehaanilise energia ühes protsessis samaaegne tootmine;
- 11) „suure tõhususega koostootmine” – koostootmine, mis vastab direktiivi 2004/8/EÜ III lisa kriteeriumidele ja komisjoni 21. detsembri 2006. aasta otsuses 2007/74/EÜ, millega kehtestatakse elektri- ja soojusenergia eraldi tootmise tõhususe ühtlustatud kontrollväärtused Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/8/EÜ⁽⁴⁰⁾ kohaldamisel;
- 12) „kaugküte” – kütmine, mille puhul kasutatakse keskest tootmisallikast pärinevat soojust kas auru või kuuma vee näol ning mis edastatakse edastus- või jaotusvõrgu kaudu mitmele hoonele;
- 13) „energiatõhus kaugküte” – kaugkütterajatis, mille tootmisprotsess vastab kas suure tõhususega koostootmise kriteeriumidele või katelde korral otsuses 2007/74/EÜ sätestatud energia eraldi tootmise kontrollväärtustele;
- 14) „keskkonnamaks” – maks, mille spetsiifilisel maksustataval baasil on selgelt kahjulik mõju keskkonnale või mille eesmärk on maksustada teatavaid tegevusi, kaupu või teenuseid selleks, et nende hinna sisse arvestatakse keskkonnakulud, ja/või selleks, et tootjad ja tarbijad oleksid orienteeritud keskkonda säästvamale tegevusele;
- 15) „ühenduse madalaim maksustamistase” – ühenduse õiguses sätestatud madalaim maksustamistase. Energia- toodete ja elektrienergia puhul on ühenduse madalaim maksustamistase nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiivi 2003/96/EÜ (millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik)⁽⁴¹⁾ I lisas sätestatud madalaim maksustamistase;
- 16) „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad” (edaspidi „VKEd”), „väikeettevõtjad” ja „keskmise suurusega ettevõtjad” (ehk „ettevõtjad”) – määruses (EÜ) nr 70/2001 või mis tahes muus määruses, mis asendab nimetatud määrust,⁽⁴²⁾ määratletud ettevõtjad;
- 17) „suurettevõtjad” – ettevõtjad, mis ei vasta väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlusele;
- 18) „abi” – igasugune meede, mis vastab kõikidele EMP lepingu artikli 61 lõikes 1 sätestatud tingimustele;
- 19) „abi osatähtsus” – abi kogusumma, mis on väljendatud protsendina abikõlblikest kuludest. Kasutatud arvudest ei arvata maha makse või muid tasusid. Kui abi antakse muus vormis kui toetusena, on abi suuruseks abi toetusekvivalent. Mitmes osas makstava abi väärtus arvutatakse selle andmise aja väärtuse kohaselt. Diskonteerimisel ja sooduslaenus sisalduva abisumma arvutamisel kasutatav intressimäär on andmise ajal kehtinud viitemäär. Abi osatähtsust arvutatakse ühe abisaaja kohta;
- 20) „tegevustulud” – abikõlblike kulude arvutamisel konkreetsed tulud, mis tulenevad eelkõige kulude kokkuhoiust või täiendavast kõrvaltoodangust, mis on otseselt seotud täiendavate investeeringutega keskkonnakaitseks, ning vajadusel toetusmeetmetest tulenevast kasust, olenemata sellest, kas abimeetmed kujutavad endast riigiabi või mitte (tegevusabi samadele abikõlblikele kuludele, soodustariifid või muud toetusmeetmed). Seevastu laekumisi, mis tekivad, kui ettevõtja müüb Euroopa heitkogustega kauplemise süsteemi raames antud kaubeldavaid lubasid, ei loeta tegevustuludeks;
- 21) „tegevuskulud” – abikõlblike kulude arvutamisel eelkõige konkreetsed täiendavad tootmiskulud, mis tekivad täiendavatest investeeringutest keskkonnakaitseks;
- 22) „materiaalsed varad” – abikõlblike kulude arvutamisel investeeringud maasse, mis on tingimata vajalikud keskkonnakaitsealaste eesmärkide saavutamiseks, investeeringud hoonetesse, tehastesse ja seadmetesse, mis on ette nähtud saaste ja häiringute vähendamiseks või ärahoidmiseks, ning investeeringud tootmismeetodite kohandamiseks keskkonnakaitsega;
- 23) „immateriaalsed varad” – abikõlblike kulude arvutamisel tehnosiididega seotud kulud, mis tekivad tegutsemislubade ning patenteeritud ja patenteerimata oskusteabe omandamise kaudu, kui täidetud on järgmised tingimused:
 - i) immateriaalseid varasid tuleb käsitada amortiseeruva varana;
 - ii) neid tuleb osta turutingimuste kohaselt ettevõtjalt, mida omandaja otseselt ega kaudselt ei kontrolli;
 - iii) neid tuleb kanda ettevõtja varadesse, need peavad jääma abisaaja rajatisse ning neid tuleb seal kasutada vähemalt viis aastat. See tingimus ei kehti, kui immateriaalne vara on tehniliselt vananenud. Kui vara müüakse viie aasta jooksul, tuleb müügist saadud tulu abikõlblikest kuludest maha arvata ja vajaduse korral tuleb abi osaliselt või tervikuna tagasi maksta;

⁽⁴⁰⁾ ELT L 32, 6.2.2007, lk 183; direktiiv on inkorporeeritud EMP lepingu IV lisa punkti 24.

⁽⁴¹⁾ ELT L 283, 31.10.2003, lk 51.

⁽⁴²⁾ Määrus on inkorporeeritud EMP lepingu XV lisasse.

- 24) „kulude arvessevõtmine” – põhimõte, mille kohaselt saastava ettevõtja tootmiskulud sisaldavad ka kõiki keskkonnakaitsega seotud kulusid;
- 25) põhimõte „saastaja maksab” – põhimõte, mille kohaselt saaste põhjustaja maksab saaste töötlemisega seotud kulud, välja arvatud juhul, kui saaste eest vastutavat isikut ei saa kindlaks teha või teda ei saa ühenduse või riiklike õigusaktide alusel vastutavaks pidada või teda ei saa sundida puhastamise kulusid tasuma. Saaste on sellisel juhul saastaja poolt otse või kaudselt keskkonnale tekitatud kahjustus või selliste tingimuste loomine, ⁽⁴³⁾ mis viivad looduskeskkonnale või loodusvaradele niisuguse kahjustuse tekkimiseni;
- 26) „saastaja” – isik, kes otseselt või kaudselt kahjustab keskkonda või loob tingimused niisuguse kahjustuse tekkimiseks ⁽⁴⁴⁾;
- 27) „saastatav ala” – ala, kus inimtekkelisi ohtlikke aineid esineb sellisel määral, et kõnealune ala kujutab endast tõsist ohtu inimeste tervisele ja keskkonnale, võttes arvesse maa praegust ja heakskiidetud tulevast kasutusviisi.

3. Abi kokkusobivus ühisturuga EMP lepingu artikli 61 lõike 3 kohaselt

3.1. Abi kokkusobivus EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c kohaselt

71. Keskkonnakaitseks antav riigiabi on kokkusobiv EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses, kui see tingib tasakaalustatuse kriteeriumi põhjal parema keskkonnakaitse, ilma et sel oleks kõrvalmõju kaubandustingimustele ulatuses, mis on vastuolus ühiste huvidega. Sellises olukorras peaks abikava kestus olema piiratud mõistliku tähtajaga, ilma et see piiraks võimalust, et EFTA riik võib meetmest uuesti teatada pärast seda, kui järelevalvemeti otsusega kehtestatud tähtaeg on möödunud. EFTA riigid võivad soodustada selliste abiteatiste esitamist, mida toetab varasemate samalaadsete abimeetmete puhul läbiviidud range hindamine, mis näitab abi ergutavat mõju.
72. Punktides 73–146 kirjeldatud meetmed võivad olla kokkusobivad EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel.
- 3.1.1. Abi ettevõtjatele, kes teevad ühenduse normatiivides nõutust rohkem või parandavad keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel ⁽⁴⁵⁾
73. Investeerimisabi, mis võimaldab ettevõtjatel keskkonnakaitse vallas teha ühenduse normatiivides nõutust rohkem või parandada keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel, loetakse EMP lepingu toimumisega kokkusobivaks EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses juhul, kui punktides 74–84 ja jaos 3.2 sätestatud tingimused on täidetud.
74. Abi saav investeering peab vastama ühele kahest järgmisest tingimusest:
- a) investeeringu abil on abisaajal võimalik oma tegevusega parandada keskkonnakaitset, tehes ühenduse kehtivates normatiivides nõutust rohkem, olenemata sellest, kas riigis kehtivad ühenduse normatiividest rangemad kohustuslikud normatiivid, või
- b) investeeringu abil on abisaajal ühenduse normatiivide puudumisel võimalik oma tegevusega parandada keskkonnakaitset.
75. Abi ei või anda juhul, kui paranduste abil viivad ettevõtjad oma tegevuse kooskõlla ühenduse normatiividega, mis on juba vastu võetud, kuid mis ei ole veel jõustunud ⁽⁴⁶⁾.

Abi osatähtsus

76. Abi osatähtsus ei tohi olla rohkem kui 50 % abikõlblikest investeerimiskuludest vastavalt punktidele 80–84.
77. Juhul kui investeerimisabi antakse võistupakkumise raames, mille aluseks on selged, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad kriteeriumid, mis tagavad tõhusalt, et abi piirdub minimaalselt vajaliku summaga selleks, et saavutada keskkonnakasu, võib abi osatähtsus olla kuni 100 % abikõlblikest investeerimiskuludest vastavalt punktidele 80–84. Kõnealune pakkumismenetlus peab olema mittediskrimineeriva iseloomuga ja selles peab osalema piisaval arvul ettevõtjaid. Lisaks sellele peab pakkumismenetlusega seotud eelarve olema siduv piirang, mis tähendab, et kõik osalejad ei saa abi. Abi antakse vastavalt pakkuja algselt esitatud pakkumisele, välistades järgnevad läbirääkimised.

⁽⁴³⁾ Soovitus, 3. märts 1975, kulude arvestamise ja riigiasutuste keskkonnaküsimuste alase tegevuse kohta. Soovitus on inkorporeeritud EMP lepingu X lisa punkti 33.

⁽⁴⁴⁾ Vt joonealune märkus 43.

⁽⁴⁵⁾ Viidatakse punktile 10.

⁽⁴⁶⁾ Vaatamata sellele on tulevaste normatiividega varaseks vastavusseviimiseks antav abi ja uute transpordivahendite omandamiseks antav abi võimalik vastavalt jagudes 3.1.3 ja 3.1.2 sätestatud tingimustele.

78. Kui investeering on seotud keskkonnahoidliku vara omandamise või keskkonnahoidliku projekti käivitamisega, võib abi osatähtsust suurendada 10 protsendipunkti võrra, eeldusel et täidetud on järgmised tingimused:
- keskkonnahoidlik vara või projekt peab olema uus või oluliselt täiustatud võrreldes Euroopa Majanduspiirkonna vastava valdkonna tehnika tasemega. Uudsust võib EFTA riik näidata, näiteks täpselt kirjeldades innovatsiooni ning turutingimusi selle kasutusele võtmiseks või levitamiseks ja võrreldes seda teiste samal alal tegutsevate ettevõtjate tavaliselt kasutatava protsessi või organisatsiooni tehnika tasemega;
 - oodatav keskkonnakasu peab olema oluliselt suurem kui paranemine, mis tuleneb võrreldavate tegevuste taseme üldisest arengust ⁽⁴⁷⁾;
 - kõnealuste varade või projektide innovaatiline iseloom hõlmab ilmselget tehnoloogilist, turu- ja rahanduslikku riski, mis on suurem kui tavapäraste mitteinnovaatiliste varade või projektide puhul. Seda riski saab EFTA riik näidata mitmel moel: projekti kulude ja ettevõtja käibe suhtega, väljatöötamiseks vajaliku ajaga, keskkonnahoidlikust innovatsioonist oodatava kasuga võrreldes kuludega ja ebaõnnestumise tõenäosusega.
79. Kui investeerimisabi ettevõtjatele, kes teevad ühenduse normatiivides nõutust rohkem või parandavad keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel, antakse VKEdele, võib abi osatähtsust suurendada 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate puhul ja 20 protsendipunkti võrra väikeetevõtjate puhul vastavalt järgmisele tabelile.

	Abi osatähtsus abi puhul ettevõtjatele, kes teevad ühenduse normatiivides nõutust rohkem või parandavad keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel, välja arvatud keskkonnahoidlik innovatsioon	Abi osatähtsus abi puhul ettevõtjatele, kes teevad ühenduse normatiivides nõutust rohkem või parandavad keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel, keskkonnahoidliku innovatsiooni puhul
Väikeetevõtjad	70 %	80 %
Keskmise suurusega ettevõtjad	60 %	70 %
Suureetevõtjad	50 %	60 %

Abikõlblike kulude arvutamine – meetodika

80. Abikõlblikud kulud peavad piirduma täiendavate investeerimiskuludega, mis on vajalikud ühenduse normatiivides nõutust parema keskkonnakaitse saavutamiseks, ja neid arvutatakse kahes osas. Kõigepealt määratakse kindlaks selliste investeeringute kulud, mis on otseselt seotud keskkonnakaitsega, võttes vajadusel aluseks olukorra, kui abi ei anta. Teiseks lahutatakse nendest kuludest tegevustulud ja neile lisatakse tegevuskulud.
81. Keskkonnakaitsega otseselt seotud investeeringu osa tuvastamine:
- juhul kui keskkonnakaitse tehtava investeeringu kulu on kergesti tuvastatav kogu investeeringu kulu hulgas, on keskkonnakaitsega seotud täpne kulu abikõlblik kulu ⁽⁴⁸⁾;
 - kõikidel muudel juhtudel tuleb täiendavad investeerimiskulud kindlaks määrata, võrreldes investeeringut olukorraga, kui riigiabi ei anta. Nõuetekohase võrdlusolukorra puhul võetakse aluseks selliste tehniliselt võrreldavate investeeringute kulud, millega saavutatakse keskkonnakaitse madalam tase (mis vastab ühenduse kohustuslikele normatiividele, kui need on kehtestatud) ja mida on võimalik teha ilma abita (edaspidi „võrdlusinvesteering“). Tehniliselt võrreldav investeering on investeering, millel on sama tootmisvõimused ja kõik muud tehnilised tunnused (välja arvatud need, mis on otseselt seotud keskkonnakaitse tehtud täiendavate investeeringutega). Lisaks sellele peab kõnealune võrdlusinvesteering olema ärilisest seisukohast tõsiseltvõetav alternatiiv hinnatavale investeeringule.
82. Tegevustulude/-kulude tuvastamine: abikõlblike kulude arvutamisel tuleb nendest lahutada kõik tegevustulud ja -kulud, mis on seotud täiendavate investeeringutega keskkonnakaitsega ja mis on tekkinud investeeringu esimese viie aasta jooksul, välja arvatud juhul, kui käesolevas peatükis on sätestatud teisiti. See tähendab, et täiendavatest investeerimiskuludest tuleb lahutada kõnealused tegevustulud ja neile võib lisada kõnealused tegevuskulud.
83. Abikõlblik investeering võib olla investeering materiaalsesse ja/või immateriaalsesse varadesse.

⁽⁴⁷⁾ Punkti 78 alapunkti b hindamisel ja juhul, kui keskkonnahoidlike innovaatiliste tegevuste võrdlemisel tavapäraste mitteinnovaatiliste tegevustega on võimalik kasutada kvantitatiivseid parameetreid, tähendab „oluliselt suurem“ seda, et keskkonnahoidlikest innovaatilistest tegevustest oodatav väike paranemine väiksema keskkonnariski või saastamise või energia või ressursside tõhusama kasutuse näol peaks olema vähemalt kaks korda nii suur kui võrreldavate tavapäraste mitteinnovaatiliste tegevuste üldisest arengust oodatav väike paranemine.

Juhul kui väljapakutud lähenemisviis ei ole sobilik konkreetse juhtumi puhul või kui kvantitatiivne võrdlemine ei ole võimalik, peab riigiabi taotlemise toimeks sisaldama üksikasjalikku kirjeldust meetodi kohta, mida kasutatakse kõnealuse kriteeriumi hindamiseks, tagades, et hindamine toimub samaväärsel tasemel kui väljapakutud meetodi puhul.

⁽⁴⁸⁾ Seda näiteks juhul, kui ajakohastatakse olemasolevat tootmisprotsessi ja keskkonnakaitset parandavaid osi on võimalik selgelt tuvastada.

84. Juhul kui investeeringu eesmärk on parandada keskkonnakaitset ühenduse normatiivides nõutust rohkem, tuleb võrdlusolukord kindlaks määrata järgmiselt:
- a) kui ettevõtja kohandab oma tegevust riiklike normatiividega, mis on vastu võetud ühenduse normatiivide puudumisel, koosnevad abikõlblikud kulud investeerimise lisakuludest, mida riiklikes normatiivides nõutud keskkonnakaitse saavutamine eeldab;
 - b) kui ettevõtja kohandab oma tegevust asjaomaste ühenduse normatiividega või nendest rangemate riiklike normatiividega või kohustub ühenduse normatiividest rangemaid nõudmisi täitma, koosnevad abikõlblikud kulud investeerimise lisakuludest, mida on vaja ühenduse normatiivides ettenähtud keskkonnakaitsest parema kaitse saavutamiseks. Ühenduse normatiivides ettenähtud keskkonnakaitse saavutamiseks vajalike investeerimiskulude ei ole abikõlblikud;
 - c) kui normatiivid puuduvad, koosnevad abikõlblikud kulud investeerimiskuludest, mida tuleb kanda parema keskkonnakaitse saavutamiseks kui see, mida kõnealune ettevõtja või ettevõtjad saavutasid ilma keskkonnakaitseks antava abita.
- 3.1.2. Abi selliste uute transpordivahendite omandamiseks, mille keskkonnanõuded on ühenduse normatiividest rangemad või mille kasutamine parandaks keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel
85. Punktides 73–84 sätestatud üldiseid reegleid kohaldatakse abi suhtes, mida antakse transpordisektori ettevõtjatele, kes teevad ühenduse normatiivides nõutust rohkem või parandavad keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel. Erandina punktist 75 on ühenduse vastuvõetud normatiividele vastava uue maantee-, raudtee-, siseveeteede ja meretranspordivahendite omandamiseks antav abi lubatud juhul, kui selline omandamine toimus enne normatiivide jõustumist ja kui uued normatiivid ei ole kohustuslikuks muutudes tagasiulatuvalt kohaldatavad juba ostetud sõidukite suhtes.
86. Abikõlblikud kulud on juhul, kui tegemist on transpordisektoris keskkonnakaitse eesmärgil tehtava moderniseerimisega, kõik asjaomased netokulud vastavalt punktides 80–84 sätestatud abikõlblike kulude arvutamise metoodikale, tingimusel et olemasolevad transpordivahendid viiakse vastavusse keskkonnanormatiividega, mis ei kehtinud ajal, mil kõnealused transpordivahendid kasutusele võeti, või et kõnealuste transpordivahendite suhtes ei kohaldata keskkonnanormatiive.
- 3.1.3. Ühenduse tulevaste normatiividega varaseks vastavusseviimiseks antav abi
87. Abi selleks, et kohaneda ühenduse uute, veel jõustumata normatiividega, millega parandatakse keskkonnakaitset, on EMP lepingu toimumisega kokkusobiv EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses juhul, kui ühenduse normatiivid on vastu võetud; abi võib anda tingimusel, et investeering on tehtud ja lõpule viidud vähemalt üks aasta enne normatiivide jõustumist.

Abi osatähtsus

88. Abi suurim osatähtsus on 25 % väikeettevõtjate, 20 % keskmise suurusega ettevõtjate ja 15 % suureettevõtjate puhul, kui investeering on tehtud ja lõpule viidud rohkem kui kolm aastat enne normatiivi kohustusliku ülevõtmise või jõustumise kuupäeva. Abi suurim osatähtsus on 20 % väikeettevõtjate, 15 % keskmise suurusega ettevõtjate ja 10 % suureettevõtjate puhul, kui investeering on tehtud ja lõpule viidud üks kuni kolm aastat enne normatiivi kohustusliku ülevõtmise või jõustumise kuupäeva.

	Abi osatähtsus ühenduse normatiividega varaseks vastavusseviimiseks antava abi puhul, kui investeering tehakse ja viiakse lõpule	
	Rohkem kui kolm aastat enne normatiivi jõustumist	Üks kuni kolm aastat enne normatiivi jõustumist
Väikeettevõtjad	25 %	20 %
Keskmise suurusega ettevõtjad	20 %	15 %
Suureettevõtjad	15 %	10 %

Abikõlblikud kulud

89. Abikõlblikud kulud peavad piirduma täiendavate investeerimiskuludega, mida on vaja, et saavutada ühenduse normatiivides nõutud keskkonnakaitse tase, võrreldes tegeliku keskkonnakaitse tasemega, mis oli nõutav enne kõnealuse normatiivi jõustumist.

90. Abikõlblike kulude arvutamisel tuleb nendest lahutada kõik tegevustulud ja -kulud, mis on seotud täiendavate investeeringutega ja mis on tekkinud investeeringu esimese viie aasta jooksul vastavalt punktidele 81–83.

3.1.4. Abi keskkonnauuringuteks

91. Abi ettevõtjatele uuringuteks, mis on otseselt seotud investeeringutega normatiivide täitmiseks vastavalt jaos 3.1.1 sätestatud tingimustele, energia säästmiseks vastavalt jaos 3.1.5 sätestatud tingimustele, taastuvenergia tootmiseks vastavalt jaos 3.1.6 sätestatud tingimustele, on EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses EMP lepingu toimumisega kokkusobiv, eeldusel et täidetakse käesolevas peatükis sätestatud tingimusi. See kehtib ka juhul, kui ettevalmistava uuringu tulemuste põhjal kavandatavat investeeringut ei tehta.

92. Abi osatähtsus ei tohi olla rohkem kui 50 % uuringu kuludest.

93. Kui uuring tehakse VKE tellimisel, võib abi osatähtsust suurendada 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate puhul ja 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjate puhul vastavalt järgmisele tabelile.

	Keskkonnauuringud
Väikeettevõtjad	70 %
Keskmise suurusega ettevõtjad	60 %
Suureettevõtjad	50 %

3.1.5. Energia säästmiseks antav abi

94. Investeeringuabi ja/või tegevusabi, mille abil ettevõtjatel on võimalik säästa energiat, on EMP lepingu toimumisega kokkusobiv EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel juhul, kui täidetud on järgmised tingimused.

3.1.5.1. Investeeringuabi

Abi osatähtsus

95. Abi osatähtsus ei tohi olla rohkem kui 60 % abikõlblikest investeeringukuludest.

96. Kui investeeringuabi energia säästmiseks antakse VKEdele, võib abi osatähtsust suurendada 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate puhul ja 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjate puhul vastavalt järgmisele tabelile.

	Energia säästmiseks antava abi osatähtsus
Väikeettevõtjad	80 %
Keskmise suurusega ettevõtjad	70 %
Suureettevõtjad	60 %

97. Juhul kui investeeringuabi antakse võistupakkumise raames, mille aluseks on selged, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad kriteeriumid, mis tagavad tõhusalt, et abi piirub minimaalselt vajaliku summaga selleks, et saavutada maksimaalne energiasääst, võib abi osatähtsus olla kuni 100 % abikõlblikest investeeringukuludest vastavalt punktidele 98. Kõnealune pakkumismenetlus peab olema mittediskrimineeriva iseloomuga ja selles peab osalema piisaval arvul ettevõtjaid. Lisaks sellele peab pakkumismenetlusega seotud eelarve olema siduv piirang, mis tähendab, et kõik osalejad ei saa abi. Abi antakse vastavalt pakkuja algselt esitatud pakkumisele, välistades järgnevad läbirääkimised.

Abikõlblikud kulud

98. Abikõlblikud kulud peavad piirduma täiendavate investeeringukuludega, mida on vaja selliseks energiasäästuks, mis on suurem ühenduse normatiivides nõutud tasemest.

Täiendavate kulude arvutamisel tuleb järgida järgmisi reegleid:

- energia säästmise otseselt seotud investeering tuleb tuvastada vastavalt käesolevate suuniste punktides 81 ja 83 sätestatud reeglitele;
- ühenduse normatiivides nõutav energiasääst suurem energiasääst tuleb tuvastada vastavalt käesolevate suuniste punktis 84 sätestatud reeglitele;

- c) tegevustulude/-kulude tuvastamine: abikõlblike kulude arvutamisel tuleb nendest lahutada kõik tegevustulud ja -kulud, mis on seotud täiendavate investeeringutega energia säästmisesse ja mis on VKEde puhul tekkinud investeeringu esimese kolme aasta jooksul, Euroopa süsinikdioksiidi heitkogustega kauplemise süsteemis mitteosalevate suurettevõtjate puhul esimese nelja aasta jooksul ja Euroopa süsinikdioksiidi heitkogustega kauplemise süsteemis osalevate suurettevõtjate puhul esimese viie aasta jooksul. Suurettevõtjate puhul võib kõnealust ajavahemikku vähendada investeeringu esimese kolme aastani juhul, kui on võimalik tõendada, et kõnealuse investeeringu amortisatsiooniaeg ei ületa kolme aastat.

3.1.5.2. Tegevusabi

99. Energia säästmiseks võib tegevusabi anda ainult juhul, kui täidetud on järgmised tingimused:
- a) abi piirdub investeeringust tulenevate täiendavate tootmiskulude hüvitamisega, võttes arvesse energiasäästust tulenevat tulu⁽⁴⁹⁾. Tegevusabi suuruse määramisel tuleb tootmiskuludest lahutada kogu investeerimisabi, mida kõnealune ettevõtja on saanud seoses uue jaamaga;
- b) abi võib anda kuni viieks aastaks.
100. Järk-järgult vähendatava abi puhul ei ületa abi osatähtsus esimesel aastal 100 % lisakuludest, kuid see peab viienda aasta lõpuks olema kahanenud lineaarselt nullini. Abi puhul, mida ei vähendata järk-järgult, ei ületa abi osatähtsus 50 % lisakuludest.

3.1.6. Taastuvate energiaallikate kasutamiseks antav abi

101. Keskkonnaalane investeerimisabi ja/või tegevusabi, mille eesmärk on soodustada energia tootmist taastuvatest allikatest, on EMP lepingu toimimisega kokkusobiv EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel juhul, kui täidetud on punktides 102–111 sätestatud tingimused. Riigiabi võib olla õigustatud juhul, kui puudub ühenduse kohustuslik normatiiv, milles oleks eraettevõtjatele kehtestatud taastuvatest allikatest toodetud energia osakaal. Biokütuste tootmiseks antav investeerimisabi ja/või tegevusabi on lubatud ainult jätkusuutlike biokütuste puhul.

3.1.6.1. Investeerimisabi

Abi osatähtsus

102. Abi osatähtsus ei tohi olla rohkem kui 60 % abikõlblikest investeerimiskuludest.
103. Kui investeerimisabi taastuvate energiaallikate kasutamiseks antakse VKEdele, võib abi osatähtsust suurendada 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate puhul ja 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjate puhul vastavalt järgmisele tabelile.

	Taastuvate energiaallikate kasutamiseks antava abi osatähtsus
Väikeettevõtjad	80 %
Keskmise suurusega ettevõtjad	70 %
Suurettevõtjad	60 %

104. Juhul kui investeerimisabi antakse võistupakkumise raames, mille aluseks on selged, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad kriteeriumid, mis tagavad tõhusalt, et abi piirdub minimaalselt vajaliku summaga selleks, et tagada maksimaalne kogus taastuvenergiat, võib abi osatähtsus olla kuni 100 % abikõlblikest investeerimiskuludest vastavalt punktidele 105 ja 106. Kõnealune pakkumismenetlus peab olema mittediskrimineeriva iseloomuga ja selles peab osalema piisaval arvil ettevõtjaid. Lisaks sellele peab pakkumismenetlusega seotud eelarve olema siduv piirang, mis tähendab, et kõik osalejad ei saa abi. Abi antakse vastavalt pakkuja algselt esitatud pakkumisele, välistades järgnevad läbirääkimised.

Abikõlblikud kulud

105. Taastuvenergia puhul peavad abikõlblikud investeerimiskulud piirduma abisaaja täiendavate investeerimiskuludega võrreldes kuludega, mida kannab tavaline elektrijaam või tavaline küttesüsteem, mis on tegeliku energiatootmise seisukohast sama võimsusega.
106. Abikõlblike kulude arvutamisel tuleb nendest lahutada kõik tegevustulud ja -kulud, mis on seotud täiendavate investeeringutega taastuvatesse energiaallikatesse ja mis on tekkinud investeeringu esimese viie aasta jooksul vastavalt punktidele 81–83.

⁽⁴⁹⁾ Tootmiskulude hulka ei arvata abi, kuid tavaline kasumitase võetakse arvesse.

3.1.6.2. Tegevusabi

107. Taastuenergia tootmiseks antav tegevusabi võib olla põhjendatud sellega, et vaja on katta taastuvatest energiaallikatest toodetava elektrienergia kulu ja kõnealuse energia turuhinna vahe. See kehtib nii juhul, kui taastuenergiat toodetakse eesmärgiga müüa seda turul, kui ka ettevõtja oma tarbeks kasutatava taastuenergia puhul.
108. EFTA riigid võivad taastuvate energiaallikate kasutamiseks abi anda järgmiselt.
109. 1. võimalus:
- a) EFTA riigid võivad anda tegevusabi selleks, et hüvitada vahe taastuenergia tootmiskulude, sealhulgas keskkonnakaitseks tehtud täiendavate investeeringute amortisatsioon, ja kõnealuse energia turuhinna vahel. Tegevusabi võib sel juhul anda ainult seni, kuni jaam on tavapärase raamatupidamiseeskirjade kohaselt täielikult amortiseerunud. Jaamas toodetav lisaenergia ei anna õigust toetust saada. Siiski võib abi katta ka jaama tavalist kapitalitasuvust;
 - b) kui abi antakse kooskõlas alapunktiga a, tuleb tegevusabi suuruse määramisel tootmiskuludest lahutada kogu investeerimisabi, mida kõnealune ettevõtja on saanud seoses uue jaamaga. EFTA riigid peavad järelevalveametile abikavadest teatades esitama täpsed toetusmehhanismid ja eelkõige abi suuruse arvutamise meetoodika;
 - c) erinevalt muudest taastuvatest energiaallikatest nõuab biomass suhteliselt väiksemaid investeerimiskulusid, kuid biomassi kasutava jaama tegevuskulud on suuremad. Seetõttu võib järelevalveamet lubada anda biomassist taastuenergia tootmiseks tegevusabi, mille suurus ületab investeeringute suuruse, kui EFTA riigid tõendavad, et ettevõtja kogukulud pärast jaama amortisatsiooni mahaarvamist on suuremad kui energia turuhind.
110. 2. võimalus:
- a) EFTA riigid võivad anda taastuvate energiaallikate kasutamiseks abi turumehhanismide kasutamise, nagu näiteks roheliste sertifikaatide süsteemi või pakkumismenetluste kaudu. Need turumehhanismid võimaldavad kõikidel taastuenergia tootjatel kaudselt kasu saada nende energia garanteeritud nõudlusest hinnaga, mis on kõrgem kui tavapäraest energiaallikatest toodetava energia turuhind. Roheliste sertifikaatide hinda ei määrata varem kindlaks, vaid see oleneb pakkumisest ja nõudlusest;
 - b) kui need turumehhanismid kujutavad endast riigiabi, võib järelevalveamet anda loa neid kasutada juhul, kui EFTA riigid tõendavad, et toetust on vaja taastuvate energiaallikate elujõulisuse tagamiseks ja et toetus tervikuna ei too kaasa taastuenergia kasutamise ülemäärast hüvitamist ega pane taastuenergia tootjaid loobuma püüdlusest parandada konkurentsivõimet. EFTA järelevalveamet annab loa selliste abisüsteemide kasutamiseks kümneks aastaks.
111. 3. võimalus:
- lisaks sellele võivad EFTA riigid anda tegevusabi kooskõlas punktiga 100.

3.1.7. Abi koostootmiseks

112. Keskkonnavalne investeerimisabi ja tegevusabi koostootmiseks loetakse EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses juhul, kui koostootmisüksus vastab punkti 70 alapunktis 11 sätestatud suure tõhususega koostootmise määratlusele ja kui investeerimisabi puhul:
- a) toob uus koostootmisüksus kaasa üldise primaarenergia säästmise võrreldes eraldi tootmisega vastavalt direktiivile 2004/8/EÜ⁽⁵⁰⁾ ja otsusele 2007/74/EÜ;
 - b) toob olemasoleva koostootmisüksuse moderniseerimine või olemasoleva energiatootmisüksuse muutmine koostootmisüksuseks kaasa primaarenergia säästmise võrreldes esialgse olukorraga.
113. Tegevusabi puhul peab olemasolev koostootmisüksus vastama nii punkti 70 alapunktis 11 sätestatud suure tõhususega koostootmise määratlusele kui ka tingimusele, et säästetakse primaarenergiat võrreldes eraldi tootmisega vastavalt direktiivile 2004/8/EÜ⁽⁵¹⁾ ja otsusele 2007/74/EÜ.

3.1.7.1. Investeerimisabi

Abi osatähtsus

114. Abi osatähtsus ei tohi olla rohkem kui 60 % abikõlblikest investeerimiskuludest.
115. Kui investeerimisabi energia koostootmiseks antakse VKEdele, võib abi osatähtsust suurendada 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate puhul ja 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjate puhul vastavalt järgmisele tabelile.

⁽⁵⁰⁾ Direktiiv on inkorporeeritud EMP lepingu IV lisa punkti 24.

⁽⁵¹⁾ Vt joonealune märkus 50.

	Abi osatähtsus suure tõhususega koostootmise puhul
Väikeettevõtjad	80 %
Keskmise suurusega ettevõtjad	70 %
Suurettevõtjad	60 %

116. Juhul kui investeerimisabi antakse võistupakkumise raames, mille aluseks on selged, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad kriteeriumid, mis tagavad tõhusalt, et abi piirdub minimaalselt vajaliku summaga selleks, et saavutada maksimaalne energiasääst, võib abi osatähtsus olla kuni 100 % abikõlblikest investeerimiskuludest vastavalt punktidele 117 ja 118. Kõnealune pakkumismenetlus peab olema mittediskrimineeriva iseloomuga ja selles peab osalema piisaval arvil ettevõtjaid. Lisaks sellele peab pakkumismenetlusega seotud eelarve olema siduv piirang, mis tähendab, et kõik osalejad ei saa abi. Abi antakse vastavalt pakkuja algselt esitatud pakkumisele, välistades järgnevad läbirääkimised.

Abikõlblikud kulud

117. Abikõlblikud kulud peavad piirduma täiendavate investeerimiskuludega, mis on vajalikud suure tõhususega koostootmisjaama rajamiseks, võrreldes võrdlusinvesteeringuga.
118. Abikõlblike kulude arutamisel tuleb nendest lahutada kõik tegevustulud ja -kulud, mis on seotud täiendavate investeeringutega ja mis on tekkinud investeeringu esimese viie aasta jooksul vastavalt punktidele 81–83.

3.1.7.2. Tegevusabi

119. Tegevusabi suure tõhususega koostootmiseks võib anda kooskõlas taastuvenergiale tegevusabi andmise reeglitega vastavalt jaole 3.1.6.2:

- a) soojus- ja elektrienergiat üldiseks tarbimiseks jagavatele ettevõtjatele juhul, kui kõnealuse elektri- või soojusenergia tootmiskulud ületavad selle turuhinna; selle otsustamisel, kas abi on vajalik, võetakse arvesse elektri- ja soojusenergia tootmisest ja müügist tulenevad kulud ja tulud;
- b) koostoodetud elektri- ja soojusenergia tööstuslikuks kasutamiseks, kui tõendatakse, et sel viisil toodetud ühe energiaühiku tootmiskulud on suuremad kui tavapärasel viisil toodetud energiaühiku turuhind; tootmiskulud võivad sisaldada jaama tavalist kapitalitasuvust, kuid soojusenergia tootmisel saadud tulu tuleb tootmiskuludest maha arvata.

3.1.8. Abi energiatõhusaks kaugkütteks

120. Keskkonnaalane investeerimisabi energiatõhusatele kaugkütterajatistele⁽⁵²⁾ loetakse EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses juhul, kui see toob kaasa primaarenergia säästmise ja kui abisaaja kaugkütterajatis vastab punkti 70 alapunktis 13 sätestatud energiatõhusa kaugkütte määratlusele ning kui:

- a) soojuse (ja koostootmise puhul ka elektri) tootmise ja soojuse jaotamise ühine korraldamine toob kaasa primaarenergia säästmise, või
- b) investeeringu eesmärk on kasutada ja jaotada heitsoojust kaugkütteks.

Abi osatähtsus

121. Kaugkütterajatistele antava abi puhul ei tohi abi osatähtsus olla rohkem kui 50 % abikõlblikest investeerimiskuludest. Juhul kui abi antakse kaugkütterajatisele ainult energia tootmiseks, kehtivad kaugkütterajatise puhul, kui kasutatakse taastuavaid energiaallikaid, või koostootmise puhul vastavalt jagudes 3.1.6 ja 3.1.7 sätestatud reeglid.
122. Kui investeerimisabi energiatõhusatele kaugkütterajatistele antakse VKEdele, võib abi osatähtsust suurendada 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate puhul ja 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjate puhul vastavalt järgmisele tabelile.

	Abi osatähtsus energiatõhusa kaugkütte puhul, kui kasutatakse tavapäraseid energiaallikaid
Väikeettevõtjad	70 %

⁽⁵²⁾ Välja arvatud kaugkütte infrastruktuur, mille rahastamine ei kuulu käesolevate suuniste alla, vaid mida hinnatakse ainult EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c alusel.

	Abi osatähtsus energiatõhusa kaugkütte puhul, kui kasutatakse tavapäraseid energiaallikaid
Keskmise suurusega ettevõtjad	60 %
Suurettevõtjad	50 %

123. Juhul kui investeerimisabi antakse võistupakkumise raames, mille aluseks on selged, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad kriteeriumid, mis tagavad tõhusalt, et abi piirdub minimaalselt vajaliku summaga selleks, et saavutada maksimaalne energiasääst, võib abi osatähtsus olla kuni 100 % abikõlblikest investeerimiskuludest vastavalt punktidele 124 ja 125. Kõnealune pakkumismenetlus peab olema mittediskrimineeriva iseloomuga ja selles peab osalema piisaval arvul ettevõtjaid. Lisaks sellele peab pakkumismenetlusega seotud eelarve olema siduv piirang, mis tähendab, et kõik osalejad ei saa abi. Abi antakse vastavalt pakkuja algselt esitatud pakkumisele, välistades järgnevad läbirääkimised.

Abikõlblikud kulud

124. Abikõlblikud kulud peavad piirduma täiendavate investeerimiskuludega, mis on vajalikud energiatõhusat kaugkütet edendavate investeeringute tegemiseks, võrreldes võrdlusinvesteeringuga.
125. Abikõlblike kulude arvutamisel tuleb nendest lahutada kõik tegevustulud ja -kulud, mis on seotud täiendavate investeeringutega ja mis on tekkinud investeeringu esimese viie aasta jooksul vastavalt punktidele 81–83.

3.1.9. Jäätmekäitluseks antav abi

126. Keskkonnavaline investeerimisabi teiste ettevõtjate tekitatud jäätmete käitluseks, sealhulgas korduvkasutamiseks, ringlussevõtuks ja taaskasutamiseks, loetakse EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks, eeldusel et selline jäätmekäitlus on kooskõlas jäätmekäitluse põhimõtete hierarhilise liigitusega⁽⁵³⁾ ja vastab punktis 127 sätestatud tingimustele.
127. Jäätmekäitluseks võib investeerimisabi anda ainult juhul, kui kõik järgmised tingimused on täidetud:
- investeeringu eesmärk on vähendada muude ettevõtjate (saastajad) tekitatud saastet ja see ei hõlma abisaaja tekitatud saastet;
 - abiga ei vabastata saastajaid kaudselt koormast, mida nad peaksid vastavalt ühenduse õigusele kandma, ega koormast, mida saab pidada saastaja puhul tavaliseks ettevõttega seotud kuluks;
 - investeering peaks kaasa tooma olukorra paranemise võrreldes olemasoleva tehnika tasemega⁽⁵⁴⁾ või tuleks selle abil kasutada tavapäraseid tehnoloogiaid innovaatsiliselt;
 - muudel juhtudel kõrvaldataks või käideldaks töödeldud materjale vähem keskkonnasäästlikult;
 - investeeringu eesmärk ei ole ainult suurendada nõudlust materjalide taaskasutamiseks, ilma materjalide kogumist suurendamata.

Abi osatähtsus

128. Abi osatähtsus ei tohi olla rohkem kui 50 % abikõlblikest investeerimiskuludest.
129. Kui investeerimisabi jäätmekäitluseks antakse VKEdele, võib abi osatähtsust suurendada 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate puhul ja 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjate puhul vastavalt järgmisele tabelile.

	Jäätmekäitluseks antava abi osatähtsus
Väikeettevõtjad	70 %
Keskmise suurusega ettevõtjad	60 %
Suurettevõtjad	50 %

⁽⁵³⁾ Liigitus, mis on esitatud komisjoni teatise ühenduse jäätmekäitlusstrateegia läbivaatamise kohta (KOM(96) 399 (lõplik), 30.7.1996). Selles teatises rõhutab komisjon, et jäätmekäitlus on üks ühenduse esmatahtsatest eesmärkidest keskkonnale tekitava ohu vähendamisel. Jäätmekäitluse mõistet tuleb vaadelda kolmest aspektist: korduvkasutamine, ringlussevõtt ja taaskasutamine. Jäätmeid, mille tekkimist ei saa vältida, tuleb käidelda ja kõrvaldada ohutult. Komisjon on teatise „Jäätmetekke vältimise ja jäätmete ringlussevõtu temaatiline strateegia“ (KOM(2005) 666) rõhutanud, et ta järgib neid põhimõtteid ja lubab konkreetseid meetmeid jäätmetekke vältimise (näiteks toodete ja tootmisprotsesside väljatöötamisel keskkonnaga arvestamine või stiimulid VKEdele võtta jäätmetekke vältimise meetmeid) ja jäätmete ringlussevõtu edendamiseks.

⁽⁵⁴⁾ Tehnika tase tähendab protsessi, milles jäätmete kasutamine lõpptootetootmiseks on majanduslikult tulus tavapraktika. Vajadusel tuleb tehnika taseme määramist tõlgendada vastavalt EMP vaatenurgale seoses tehnoloogilise arengu ja ühisturuga.

Abikõlblikud kulud

130. Abikõlblikud kulud peavad piirduma täiendavate investeerimiskuludega, mis on vajalikud jäätmekäitlusesse investeerimiseks ja mida abisaaja kannab, võrreldes võrdlusinvesteeringuga, st tavapärase tootmisega, mis ei hõlma sama võimsusega jäätmekäitlust. Sellise võrdlusinvesteeringu kulu tuleb abikõlblikest kuludest maha arvata.
131. Abikõlblike kulude arvutamisel tuleb nendest lahutada kõik tegevustulud ja -kulud, mis on seotud täiendavate investeeringutega jäätmekäitlusesse ja mis on tekkinud investeeringu esimese viie aasta jooksul⁽⁵⁵⁾ vastavalt punktidele 81–83.

3.1.10. Saastatud alade puhastamiseks antav abi

132. Investeerimisabi ettevõtjatele, kes heastavad keskkonnakahju, puhastades saastatud alasid, loetakse EMP lepingu toimumisega kokkusobivaks EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses,⁽⁵⁶⁾ kui see toob kaasa parema keskkonnakaitse. Nimetatud keskkonnakahju hõlmab mullale ning pinna- või põhjaveele tekitatud kahju.

Kui saaste tekitaja on selgelt kindlaks tehtud, peab see isik tasuma puhastamise eest „saastaja maksab”-põhimõtte alusel ning selleks ei tohi riigiabi anda. Käesolevas kontekstis tähendab „saastaja” isikut, kes on vastutav vastavalt igas EFTA riigis kohaldatavale õigusele, ilma et see piiraks ühenduse eeskirjade vastuvõtmist selles küsimuses.

Kui saastajat ei ole kindlaks tehtud või teda ei saa sundida kulusid tasuma, võib puhastustööde eest vastutavale isikule anda riigiabi.

Abi osatähtsus

133. Saastatud alade puhastamiseks võib anda toetust kuni 100 % abikõlblikest kuludest.

Abi kogusumma ei või mingil juhul ületada ettevõtja tegelikke kulusid.

Abikõlblikud kulud

134. Abikõlblikud kulud saadakse, kui puhastustööde maksumusest lahutatakse maa väärtuse tõus. Olenemata sellest, kas saastatud ala puhastamise kulusid saab näidata bilansis põhivaradena, võetakse investeeringutena arvesse kõik kulud, mis ettevõtjale saastatud ala puhastamisel on tekkinud.

3.1.11. Ettevõtjate ümberpaigutamiseks antav abi

135. Keskkonnakaitse eesmärkidel ettevõtjate ümberpaigutamiseks antav investeerimisabi peetakse EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses EMP lepingu toimumisega kokkusobivaks juhul, kui see vastab järgmistele tingimustele:

- a) asukoha muutuse eesmärk on kaitsta keskkonda või vältida kahju ning see peab toimuma pädeva ametiasutuse haldus- või kohtuotsuse alusel või vastavalt ettevõtja ja pädeva ametiasutuse kokkuleppele;
- b) ettevõtja peab täitma kõige rangemaid keskkonnanormatiive, mida uues asukohas kohaldatakse.

136. Abisaaja võib olla:

- a) linnapiirkonnas või nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivile (looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta)⁽⁵⁷⁾ vastaval erikaitsealal asuv ettevõtja, kelle seaduslik tegevus (st tegevus, mille puhul täidetakse kõiki õigusnorme, sealhulgas asjaomase ettevõtja suhtes kehtivaid keskkonnanormatiive) tekitab märkimisväärset saastet ning kes tuleb kõnealuse asukoha tõttu ümber paigutada sobivasse piirkonda, või
- b) Seveso II direktiivi⁽⁵⁸⁾ reguleerimisalasse kuuluv käitis või rajatis.

Abi osatähtsus

137. Abi osatähtsus ei tohi olla rohkem kui 50 % abikõlblikest investeerimiskuludest. Abi osatähtsust võib suurendada 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate puhul ja 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjate puhul vastavalt järgmisele tabelile.

⁽⁵⁵⁾ Kui investeering on seotud ainult keskkonnakaitsega ilma muu majanduskasuta, ei kohaldata abikõlblike kulude kindlaksmääramisel lisavähendusi.

⁽⁵⁶⁾ Riigiasutuste tehtavad puhastustööd ei kuulu lepingu artikli 87 kohaldamisalasse. Kui pärast puhastamist müüakse maa turuhinnast odavamalt, võib siiski riigiabiga probleeme tekkida. Selles küsimuses kohaldatakse veel riigiabi suuniseid ametivõimude korraldatavas maa ja hoonete müügis sisalduvate riigiabi elementide kohta (EÜT L 137, 8.6.2000; EMP kaasanne nr 26).

⁽⁵⁷⁾ EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7.

⁽⁵⁸⁾ Direktiiv on inkorporeeritud EMP lepingu X lisa punkti 23 alapunkti a.

	Ümberpaigutamiseks antava abi osatähtsus
Väikeettevõtjad	70 %
Keskmise suurusega ettevõtjad	60 %
Suurettevõtjad	50 %

Abikõlblikud kulud

138. Selleks et välja selgitada ümberpaigutamiseks antava abi puhul abikõlblikud kulud, võtab EFTA järelevalveamet arvesse eelkõige järgmist:

a) tulu:

- i) mahajäetud tehase või maa müügist või rentimisest saadud tulu;
- ii) sundvõõrandamise puhul makstud hüvitis;
- iii) muud tehase ümberpaigutamisega seotud tulud, eelkõige tulud, mis saadakse, kui tehase ümberpaigutamisega kaasneb kasutatava tehnoloogia täiustamine, samuti arvestuslik tulu, mis saadakse tehase paremal kasutamisel;
- iv) võimsuse suurenemisega kaasnevad investeeringud;

b) kulud:

- i) maa ostmisega ning vana tehase tootmisvõimsusele vastava uue tehasehoone ehitamise või ostmisega seotud kulud;
- ii) ettevõtjale lepingu lõpetamisest tulenevad trahvid, kui haldus- või kohtuotsusest, millega antakse korraldus asukohta muuta, tuleneb maa või hoonete rendilepingu ennetähtaegne lõpetamine.

3.1.12. Kaubeldavate lubade süsteemi kaudu antav abi

139. Kaubeldavate lubade süsteem võib sisaldada erinevates vormides riigiabi, näiteks juhul, kui load ja kvoodid antakse turuväärtusest madalama hinnaga ja andjateks on EFTA riigid.

140. Kaubeldavate lubade süsteemi raames antavat riigiabi võib lugeda EMP lepingu toimimisega kooskõlaks olevaks EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses, eeldusel et täidetud on käesoleva punkti alapunktides a–d ja punktis 141 sätestatud tingimused. Erandina ei kohaldata punkti 141 kaubeldavate lubade süsteemi 31. detsembril 2012 lõppeva kauplemissperiodi suhtes vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiivile 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhuonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ⁽⁵⁹⁾:

- a) kaubeldavate lubade süsteem luuakse nii, et selle abil saaks saavutada keskkonnavalaseid eesmärgi, mis ületavad kõnealustele ettevõtjatele kohustuslikes ühenduse normatiivides sätestatud eesmärgi;
- b) kvote jagatakse läbipaistvalt, võttes aluseks objektiivsed kriteeriumid ja kvaliteetseimad kättesaadavad teabeallikad, ja igale ettevõtjale turuväärtusest madalama hinnaga eraldatavate kaubeldavate lubade või kvootide kogusumma ei tohi olla suurem kui ettevõtja eeldatav vajadus vastavalt hinnangule, mis antakse olukorrale kaubeldavate lubade süsteemi puudumisel;
- c) kvootide eraldamise meetoditega ei tohi eelistada teatavaid ettevõtjaid ega teatavat sektorit, välja arvatud juhul, kui seda õigustab süsteemi enda keskkonnavalane loogika või kui sellised reeglid on vajalikud keskkonnapoliitikaga kooskõla tagamiseks;
- d) eelkõige ei tohi uutele turule tulijatele üldiselt eraldada lube või kvote soodsamatel tingimustel kui samal turul juba tegutsevatele ettevõtjatele. Olemasolevatele ettevõtjatele suuremate kvootide eraldamine võrreldes uute turule tulijatega ei tohi kaasa tuua põhjendamatuid turuletuleku tõkkeid.

⁽⁵⁹⁾ EÜT L 275, 25.10.2003, lk 32. Direktiiv on inkorporeeritud EMP lepingu XX lisa punkti 21 alapunkti a alapunkti 1.

141. Järelevalveamet hindab kaubeldavate lubade süsteemiga seotud riigiabi vajalikkust ja proportsionaalsust vastavalt järgmistele kriteeriumidele:
- abisaaja valik peab põhinema objektiivsetel ja läbipaistvatel kriteeriumidel ja abi tuleb põhimõtteliselt anda ühte moodi kõikidele konkurentidele, kes tegutsevad ühes sektoris/ühel asjaomasel turul, kui konkurentide faktiline olukord on sarnane;
 - täielik enampakkumine peab kaasa tooma olulise tootmiskulude suurenemise kõikidele sektoritele või konkreetsete abisaajate kategooriatele;
 - oluliselt suuremaid tootmiskulusid ei tohi kanda üle tarbijatele, ilma et müük selle tagajärjel märkimisväärselt väheneks. Kõnealune analüüs võib muu hulgas põhineda asjaomase sektori toodete hinnapaindlikkuse hinnangul. Kõnealuseid hinnanguid tehakse asjaomastel geograafilistel turgudel. Selleks et hinnata, kas kaubeldavate lubade süsteemist tulenenud suuremaid kulusid ei saa üle kanda tarbijatele, võib kasutada hinnanguid kaotatud müügi mahu ja selle mõju kohta ettevõtja kasumlikkusele;
 - sektori konkreetsetel ettevõtjatel ei ole võimalik vähendada saaste taset nii, et lubade hind oleks talutav. Seda, et tarbimist ei ole võimalik vähendada, saab tõendada, esitades andmed Euroopa Majanduspiirkonnas parimaid tulemusi saavutanud tehnika kasutades tekitatud saaste taseme kohta ja kasutades neid võrdlusalusena. Ettevõtja, kes kasutab parimaid tulemusi saavutanud tehnikat, võib saada parimal juhul hüvitist, mis vastab parimaid tulemusi saavutanud tehnikat kasutades kaubeldavate lubade süsteemist tulenenud tootmiskulude suurenemisele ja mida ei saa tarbijatele üle kanda. Ettevõtja, kelle tegevuse mõju keskkonnale on halvem, saab madalamat hüvitist, mis on proportsioonis tema tegevuse mõjuga keskkonnale.
- 3.2. *Abi ergutav mõju ja vajalikkus*
142. Riigiabil peab olema ergutav mõju. Keskkonnakaitseks antava riigiabi tulemusena peab abisaaja muutma oma käitumist nii, et keskkonnakaitse paraneks.
143. Järelevalveamet on seisukohal, et abi ei kujuta endast abisaajale ergutusvahendit juhtudel, kui projekt on juba käivitunud enne, kui abisaaja riiklikele asutustele abitaotluse esitab.
144. Juhul kui abi saavat projekti ei ole käivitatud enne taotluse esitamist, loetakse abi ergutava mõju tingimus automaatselt täidetuks kõikide VKEdele antava abi kategooriate puhul, välja arvatud juhul, kui abi tuleb hinnata vastavalt 5. peatükis sätestatud üksikajalikule hindamisele.
145. Kõikide muude abi saavate projektide puhul nõuab EFTA järelevalveamet, et abist teatanud EFTA riik tõendaks ergutavat mõju.
146. Ergutava mõju tõendamiseks peab asjaomane EFTA riik tõendama, et ilma abita (võrdlusolukorras) ei oleks kasutatud keskkonnasäästlikumat alternatiivi. Sel eesmärgil esitab asjaomane EFTA riik järgmise teabe näitamaks, et:
- võrdlusolukord on usaldusväärne;
 - abikõlblikud kulud on arvatud vastavalt punktides 81–83 sätestatud metoodikale; ja
 - investeering ei oleks ilma abita piisavalt tulutoov, võttes nõuetekohaselt arvesse ilma abita tehtava investeeringu eelseid, sealhulgas nende kaubeldavate lubade väärtust, mida asjaomane ettevõtja võiks saada pärast keskkonnasäästliku investeeringu tegemist.
- 3.3. *Abi kokkusobivus EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti b alusel*
147. Abi, mille eesmärk on aidata teostada ühist huvi pakkuvaid olulisi projekte, mis kuuluvad Euroopa keskkonnanalaste prioriteetide hulka, võib pidada EMP lepingu toimimisega kokkusobivaks EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti b tähenduses, eeldusel et kõik järgmised tingimused on täidetud:
- abitaotlus hõlmab projekti, mille rakendamise tingimused on selgelt määratletud, kaasa arvatud osavõtjad, eesmärgid ja mõju ning vahendid eesmärkide saavutamiseks. Järelevalveamet võib pidada ka mitut projekti üheks projektiks;
 - projekt peab pakkuma Euroopale ühist huvi: projekt peab aitama Euroopa Majanduspiirkonna keskkonnakaitse alasele huvile kaasa konkreetsel, selgel ja määratletaval viisil, näiteks olema väga oluline Euroopa Liidu või Euroopa Majanduspiirkonna keskkonnastrateegia seisukohast. Projekti eesmärgist saadav eelis ei tohi piirduda EFTA riigi või riikidega, kes seda ellu viivad, vaid peab laienema kogu Euroopa Majanduspiirkonnale. Projekt peab andma olulise panuse Euroopa Majanduspiirkonna või ühenduse eesmärkide saavutamisse. Asjaolu, et projekti viivad ellu ettevõtjad erinevates Euroopa Majanduspiirkonna riikidest, ei ole piisav;
 - abi on vajalik ja kujutab endast ergutusvahendit kõrge riskiastmega projekti elluviimiseks;
 - projekti maht on väga tähtis: see peab olema märkimisväärse suurusega ja kaasa tooma olulise mõju keskkonnale.

148. Selleks et võimaldada järelevalveametil selliseid projekte asjakohaselt hinnata, tuleb Euroopa ühist huvi näidata praktikas: näiteks tuleb tõendada, et projekt võimaldab teha olulisi edusamme teatavate Euroopa Majanduspiirkonna või ühenduse eesmärkide saavutamiseks.
149. Järelevalveamet käsitleb esitatud projekte soodsamalt, kui need sisaldavad abisaaja märkimisväärset omaosalust projektis. Samuti käsitleb ta soodsamalt projekte, millesse on kaasatud paljude EFTA riikide ettevõtjad.
150. Kui abi loetakse EMP lepingu toimumisega kokkusobivaks vastavalt EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punktile b, võib järelevalveamet lubada suuremat abi, kui on ette nähtud käesolevates suunistes.

4. Abi keskkonnamaksu vähendamise või sellest vabastuse vormis

151. Abi keskkonnamaksu vähendamise või sellest vabastuse vormis loetakse EMP lepingu toimumisega kokkusobivaks EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses, tingimusel et see aitab vähemalt kaudselt kaasa keskkonnakaitse paranemisele ning et maksuvähendus ja -vabastus ei õõnesta taotletavat üldist eesmärki.
152. Selleks et sellised, eelkõige direktiivi 2003/96/EÜ kaudu ühtlustatud maksude vähendused ja nendest vabastused oleksid kokkusobivad EMP lepingu artikliga 61, peavad need vastama asjakohastele kohaldatavatele ühenduse õigusaktidele ja kõnealustes õigusaktides sätestatud piirangutele ja tingimustele ⁽⁶⁰⁾.
153. Abi, mida antakse ühenduses ühtlustatud maksude vähenduste ja nendest vabastuste kaudu, loetakse EMP lepingu toimumisega kokkusobivaks EMP lepingu artikli 61 lõike 3 punkti c tähenduses kümneaastase ajavahemiku jooksul, eeldusel et abisaajad maksavad vähemalt asjaomases valdkonnas kohaldatavas direktiivis sätestatud ühenduse madalaima maksustamistasemega võrdse summa ⁽⁶¹⁾.
154. Abi keskkonnamaksu vähendamise või sellest vabastuse vormis, välja arvatud punktis 153 ⁽⁶²⁾ loetletud maksud, loetakse EMP lepingu toimumisega kokkusobivaks EMP lepingu artikli 61 punkti 3 lõike c tähenduses kümneaastase ajavahemiku jooksul, eeldusel et punktides 155–159 sätestatud tingimused on täidetud.
155. Selliste maksusüsteemide hindamisel, mis sisaldavad maksuvähenduste või -vabastuste vormis antavat riigiabi, analüüsib järelevalveamet asjaomase majandussektori tasemel eelkõige abi vajalikkust ja proportsionaalsust ning selle mõju.
156. Selleks toetub järelevalveamet EFTA riikide saadetud teabele. Teave peaks sisaldama ühest küljest asjaomast sektorit või abisaajate kategooriat, keda maksuvähendus või -vabastus hõlmab, ning teisest küljest iga asjaomase sektori peamiste abisaajate olukorda ja seda, kuidas maksustamine aitab kaasa keskkonna kaitsmisele. Maksust vabastatud sektoreid peaks nõuetekohaselt kirjeldama ja esitama nimekirja igas sektori suurimatest abisaajatest (võttes arvesse eelkõige käivet, turuosa ja maksubaasi suurust). Iga sektori puhul tuleks esitada teave Euroopa Majanduspiirkonnas parimaid tulemusi saavutanud tehnika kohta seoses sellise keskkonnakahju vähenemisega, millele maks on suunatud.
157. Lisaks sellele peab keskkonnamaksu vähendamise või sellest vabastuse vormis antav abi olema vajalik ja proportsionaalne.
158. Järelevalveamet käsitleb abi vajalikuna juhul, kui kõik järgmised tingimused on täidetud:
- a) abisaaja valik peab põhinema objektiivsetel ja läbipaistvatel kriteeriumidel ja abi tuleb põhimõtteliselt anda ühte moodi kõikidele konkurentidele, kes tegutsevad ühes sektoris/ühel asjaomasel turul, ⁽⁶³⁾ kui konkurentide faktiline olukord on sarnane;
- b) vähenduseta keskkonnamaks peab kaasa tooma olulise tootmiskulude suurenemise kõikidele sektoritele või konkreetsete abisaajate kategooriatele ⁽⁶⁴⁾;

⁽⁶⁰⁾ Tingimust, et maksuvähendused ja -vabastused on kokkusobivad asjaomaste ühenduse õigusaktidega, kohaldatakse ainult meetme kokkusobivuse hindamiseks käesolevate suunistega. Siinkohal vt ka punkt 10.

⁽⁶¹⁾ Vt punkti 70 alapunkt 15.

⁽⁶²⁾ Näiteks selliste maksude vähendused või nendest vabastused, mis ei kuulu ühenduse õigusaktide kohaldamisalasse või mis on väiksemad ühenduse madalaimast maksustamistasemest.

⁽⁶³⁾ Vt järelevalveameti teatis asjaomase turu mõiste määramise kohta konkurentsioiguse kohaldamisel Euroopa Majanduspiirkonnas (EÜT L 200, 16.7.1998, lk 48, ja EMP kaasanne nr 28, 16.7.1998, lk 3).

⁽⁶⁴⁾ Energiatoodete ja elektrienergia puhul loetakse, et energiamahukad ettevõtted vastavalt direktiivi 2003/96/EÜ artikli 17 lõike 1 punkti a määratlusele vastavad kõnealusele tingimusele niikaua, kuni käesolev säte kehtib.

- c) oluliselt suuremaid tootmiskulusid ei tohi kanda üle tarbijatele, ilma et müük selle tagajärjel märkimisväärselt väheneks. Siinkohal võivad EFTA riigid muu hulgas esitada hinnangu asjaomase sektori toodete hinnapaindlikkuse kohta kõnealusel geograafilisel turul⁽⁶⁵⁾ ning hinnangu asjaomase sektori/kategooria ettevõtjate kaotatud müüginahku ja/või tulude kohta.

159. Järelevalveamet käsitleb abi proportsionaalsena juhul, kui üks järgmistest tingimustest on täidetud:

- a) kavas peavad olema sätestatud tingimused, mis tagavad, et iga üksik abisaaja maksab sellise osa riiklikust maksust, mis üldjoontes vastab iga üksiku abisaaja tegevuse keskkonnamõjule võrreldes tegevusega, mille puhul kasutatakse Euroopa Majanduspiirkonnas parimaid tulemusi saavutanud tehnikat. Vastavalt abikavale võib ettevõtja suhtes, kes kasutab parimaid tulemusi saavutanud tehnikat, kohaldada parimal juhul vähendust, mis vastab parimaid tulemusi saavutanud tehnikat kasutades kaubeldavate lubade süsteemist tulenenud tootmiskulude suurenemisele ja mida ei saa tarbijatele üle kanda. Ettevõtja suhtes, kelle tegevuse mõju keskkonnale on halvem, kohaldatakse väiksemat vähendust, mis on proportsioonis tema tegevuse mõjuga keskkonnale;
- b) abisaaja maksab vähemalt 20 % riiklikust maksust, välja arvatud juhul, kui madalam määr on õigustatud, arvestades piiratud konkurentsimoonutust;
- c) maksu vähendatakse või ettevõtja vabastatakse sellest tingimusest, et asjaomane EFTA riik ja abi saavad ettevõtjad või ettevõtjate liidud sõlmivad omavahel lepingud, milles ettevõtjad või ettevõtjate liidud kohustuvad saavutama keskkonnakaitse eesmärgi, millel on võrdne mõju olukorraga, kui kohaldatakse alapunkte a või b või ühenduse madalaimat maksumäära. Need lepingud või kohustused võivad olla seotud muu hulgas energiatarbimise vähendamisega, heitkoguste vähendamisega või muu keskkonnakaitsemeetmega ja peavad vastama järgmistele tingimustele:
- i) iga EFTA riik peab lepingute sisu üle läbirääkimisi ning lepingud peavad olema täpsustatud konkreetset eesmärgid ja kindel ajakava eesmärkide saavutamiseks;
- ii) EFTA riigid peavad tagama kõnealuste lepingutega võetud kohustuste sõltumatu⁽⁶⁶⁾ ja õigeaegse järelevalve;
- iii) kõnealused lepingud tuleb korrapäraselt läbi vaadata tehnoloogilise ja muu arengu valguses ning nendes peab olema sätestatud tõhus karistuskord, mida kohaldada juhul, kui kohustusi ei täideta.

5. Üksikasjalikumalt hinnatava abi kokkusobivus

5.1. Üksikasjalikumalt hinnatavad meetmed

160. Selleks et võimaldada järelevalveametil hinnata üksikasjalikumalt kinnitatud abikava alusel antud suuremat abisummat ja otsustada, kas selline abi on kokkusobiv EMP lepingu toimimisega, peavad EFTA riigid teatama järelevalveametile eelnevalt kinnitatud abikava alusel või üksikjuhul antavast investeerimisabist või tegevusabist juhul, kui kõnealune abi vastab järgmistele tingimustele⁽⁶⁷⁾:

- a) meetmed, mida hõlmab grupierandimäärus: kõik juhtumid, millest järelevalveametile teatatakse abist *individuaalse teatamise kohustuse* alusel vastavalt grupierandi määruse sätetele;
- b) üksikmeetmed, mida hõlmavad käesolevad suunised⁽⁶⁸⁾: kõik järgmised juhtumid:
- i) investeerimisabi: kui abisumma ületab 7,5 miljonit eurot ettevõtja kohta (isegi juhul, kui abi antakse kinnitatud abikava raames);
- ii) tegevusabi energia säästmiseks: kui abisumma ületab viis miljonit eurot ettevõtja kohta viie aasta jooksul;
- iii) tegevusabi taastuva elektrienergia tootmiseks ja/või taastuva soojusenergia ühendatud tootmiseks: kui abi antakse taastuva elektrienergia rajatistele, mille taastuva elektrienergia tootmisvõimsus ületab 125 MW;
- iv) tegevusabi biokütuse tootmiseks: kui abi antakse biokütuse tootmise rajatistele, mille tootmine ületab 150 000 tonni aastas;
- v) tegevusabi koostootmiseks: kui abi antakse koostootmisjaamale, mille koostoodetud elektri võimsus ületab 200 MW. Soojusenergia koostootmiseks antavat abi hinnatakse vastavalt teatisele elektrivõimsuse kohta.

⁽⁶⁵⁾ Vt järelevalveameti teatis asjaomase turu mõiste määratlemise kohta konkurentsioiguse kohaldamisel Euroopa Majanduspiirkonnas (EÜT L 200, 16.7.1998, lk 48, ja EMP kaasanne nr 28, 16.7.1998, lk 3).

⁽⁶⁶⁾ Sõltumatu tähendab, et seda ei mõjuta see, kas järelevalvet teostab riigi- või eraasutus.

⁽⁶⁷⁾ See kehtib ka olenemata sellest, kas konkreetse abisaaja suhtes kohaldatakse samal ajal maksuvähendust või -vabastust, mida hinnatakse vastavalt 4. peatükile.

⁽⁶⁸⁾ Käesolevate suuniste 4. peatüki alla kuuluvate keskkonnamaksu vähenduste ja sellest vabastuste suhtes ei kohaldata üksikasjalikku hindamist. Vaatamata sellele hinnatakse maksualaste meetmete vormis eraldatud abi vastavalt 3. peatükile üksikasjalikult ainult juhul, kui abisumma ületab käesolevas punktis sätestatud künnise.

161. EFTA riigid võivad anda uutele taastuvat energiat tootvatele jaamadele tegevusabi, mis arvutatakse kokkuhoidud väliskulude alusel. Kui abisumma määramiseks kasutatakse kõnealust meetoodikat, tuleb abist teatada ja selle suhtes kohaldada üksikasjalikku hindamist, olenemata punkti 160 alapunkti b alapunktis iii sätestatud künnistest. Vältitavad väliskulud on rahalises väljenduses esitatud täiendav keskkonnakahju ühiskonnale, mille eest ühiskond peaks maksma, kui sama kogus energiat toodetakse elektrijaamas, mis toodab energiat tavapärastest energiaallikatest. Kulud arvutatakse taastuenergia tootja poolt maksmata väliskulude ja mittetaastuva energia tootjate poolt maksmata väliskulude vahe põhjal. EFTA riigid kasutavad selle arvutamiseks rahvusvaheliselt tunnustatud ja järelevalveametiga kinnitatud arvutamismeetodit. Muu hulgas peab EFTA riik esitama põhjendatud ja kvantitatiivse võrdleva kuluanalüüsi ning konkureerivate energiatootjate väliskulude hinnangulise arvestuse tõendamaks, et abi tõesti hüvitab katmata väliskulud.
162. Igal juhul tuleb tootjatele antud abi, mis ületab abisummat, mis eraldatakse vastavalt punktis 109 kirjeldatud 1. võimalusele tegevusabi andmiseks taastuvate energiaallikate kasutamiseks, uuesti investeerida taastuvate energiaallikate kasutamisse kooskõlas jaoga 3.1.6.1.
163. Eeldades, et EFTA riigid tagavad täieliku koostöö ja esitavad asjakohase teabe õigeaegselt, annab järelevalveamet endast parima, et viia uurimine läbi õigeaegselt. EFTA riigid kutsutakse üles esitama kõiki juhtumi hindamiseks vajalikku peetavaid andmeid. EFTA riigid võivad eelkõige toetuda eelmiste riigiabi kavade ja meetmete hindamistele, abi andva ametiasutuse koostatud hinnangutele ja muudele keskkonnaalastele uurimistele.
164. Üksikasjalik hindamine on proportsionaalne hindamine, milles arvestatakse juhtumi potentsiaalset konkurentsi moonutavat mõju. Üksikasjalik hindamine ei tähenda tingimata vajadust alustada ametlikku uurimismenetlust, kuigi see võib teatavate meetmete korral nii olla.
- 5.2. *Kriteeriumid üksikjuhtumite majanduslikuks hindamiseks*
165. Üksikasjalik hindamine viiakse läbi jagudes 5.2.1 ja 5.2.2 nimetatud positiivsete ja negatiivsete elementide alusel, mida kohaldatakse lisaks 3. peatükis nimetatud kriteeriumidele. Nimetatud abi osatähtsust ei tohi mingil juhul ületada. Lisaks sellele tehakse üksikasjalikku hindamist konkreetsete positiivsete ja negatiivsete elementide alusel juhul, kui need on asjakohased kõnealuse abi liigi või vormi seisukohast.
- 5.2.1. *Abi positiivne mõju*
166. Asjaolu, et abi ajendab ettevõtjaid tegelema keskkonnakaitsega, millega nad muidu ei tegeleks, on peamine positiivne element, mida abi kokkusobivuse hindamisel arvesse võtta.
- 5.2.1.1. *Turutõrke olemasolu*
167. Üldiselt ei küsi järelevalveamet, kas keskkonda kahjustava teatavat liiki käitumisega või teatavate kaupade kasutamisega kaasneb ka negatiivne välismõju. Kuid järelevalveamet kontrollib, kas riigiabi on suunatud kõnealuse turutõrke kaotamisele, mõjutades olulisel määral keskkonnakaitset. Selles kontekstis pöörab järelevalveamet tähelepanu eelkõige meetme oodatavale panusele keskkonnakaitse (möödetavates näitajates) ja eesmärgiks seatud keskkonnakaitse tasemele, võrreldes olemasolevate ühenduse normatiivide ja/või muude Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvate riikide normatiividega.
168. Järelevalveamet uurib ka põhjendusi, mis võivad õigustada abi kohanemiseks riiklike normatiividega, mis on ühenduse normatiividest rangemad. Järelevalveamet võtab eelkõige arvesse abisaaja peamiste konkurentide laadi, liiki ja asukohta, kulu, mis tuleneb abisaajale riiklike normatiivide (või kaubeldavate lubade süsteemid) kohaldamisest puhul, kui abi ei anta, ning kõnealuste normatiividega abisaaja peamiste konkurentide jaoks kaasnevat võrreldavat kulu.
- 5.2.1.2. *Asjakohane vahend*
169. Arvesse võetakse seda, kas riigiabi on asjakohane vahend keskkonnakaitse alase eesmärgi saavutamiseks, sest vähem moonutavate vahenditega on võimalik saavutada sama tulemus ja riigiabi võib olla vastuolus põhimõttega „saastaja maksab”.
170. Kokkusobivuse analüüsimisel võtab järelevalveamet eriti arvesse kavandatud meetme mõjuhinnangut, mille EFTA riik on teostanud, sealhulgas kaalutlused kasutada riigiabi asemel muid poliitilisi vahendeid, ning tõendus, et järgitakse põhimõtet „saastaja maksab”.

5.2.1.3. Abi ergutav mõju ja vajalikkus

171. Keskkonnakaitseks antaval riigiabil peab alati olema ergutav mõju, mis tähendab, et selle tulemusena peab abisaaja muutma oma käitumist nii, et paraneb keskkonnakaitse. Abi ei saa pidada vajalikuks ainult põhjusel, et keskkonnakaitse paraneb. Uue investeeringu või tootmismeetodi eelised ei piirdu tavaliselt ainult nende mõjuga keskkonnale.
172. Lisaks 3. peatükis visandatud täiendavate kulude arvutamisele arvestab järelevalveamet oma analüüsis järgmiste punktidega:
- a) võrdlusolukord: tuleb esitada tõendid konkreetse(te) tegevus(te) kohta, mida ettevõtja ei oleks ilma abita ette võtnud, näiteks uus investeering, keskkonnasäästlikum tootmisprotsess ja/või uus keskkonnasäästlikum toode;
 - b) eeldatav keskkonnamõju, mis on seotud käitumise muutusega: esinema peab vähemalt üks järgmistest elementidest:
 - i) keskkonnakaitse paranemine: teatavat liiki saaste vähendamine, mille hulk ei oleks ilma abita vähenenud;
 - ii) tulevaste normatiivide rakendamise kiirenemine: abi tõttu saaste vähendamise varasem alustamine;
 - c) tootmise eelised: juhul kui investeeringuga on seotud muud eelised suurema tootmisvõimsuse, tootlikkuse, kulude vähendamise või parema kvaliteedi näol, on ergutav mõju tavaliselt väiksem. See kehtib eriti juhul, kui eelised investeeringu ulajal on märkimisväärsed, võimalik, et isegi nii suured, et täiendavaid keskkonnakulusid on võimalik tagasi teenida ka ilma abita;
 - d) turutingimused: eelkõige toote maine ja tootmismeetodi märgistamise tõttu võib teataval turgudel esineda hea keskkonnakaitse säilitamiseks tugev konkurentsipurve. Kui on tõendeid, et abist tulenev keskkonnakaitse on parem kui eeldab tavaline käitumine kõnealusel turul, on tõenäolisem, et abil on ergutav mõju;
 - e) võimalikud tulevased kohustuslikud normatiivid: kui ühenduse tasandil peetakse läbiraakimisi, et võtta kasutusele uued või rangemad kohustuslikud normatiivid, millega seotud kulude katteks asjakohane meede on mõeldud, on abi ergutav mõju tavaliselt väiksem;
 - f) riskitase: kui esineb eriline risk, et investeering võib osutuda vähem tõhusaks kui eeldatakse, on abi ergutav mõju tavaliselt suurem;
 - g) tulusus: juhul kui tegevuse tulusus on negatiivne ajavahemikus, mille jooksul investeering täielikult amortiseerub või mis ajaks tegevusabi oli ette nähtud, on, arvestades kõiki käesolevas punktis nimetatud eeliseid ja riske, abil tavaliselt ergutav mõju.
173. Kui ettevõtja kohaldab ühenduse normatiividest rangemat riiklikku normatiivi või normatiivi, mis on vastu võetud ühenduse normatiivide puudumisel, kontrollib järelevalveamet, et see oleks abisaajat oluliselt mõjutanud suurenenud kulude näol ja et ta ei oleks suutnud katta riiklike normatiivide kohe rakendamiseiga seotud kulusid.

5.2.1.4. Abi proportsionaalsus

174. EFTA riik peab tõendama, et abi on vajalik, et abisumma on minimaalne ja et valikuprotsess on proportsionaalne. Oma analüüsis võtab järelevalveamet arvesse järgmisi aspekte:
- a) abikõlblike kulude täpne arvestamine: tõendid selle kohta, et abikõlblikud kulud piirduvad tõepoolest täiendavate kuludega, mis on vajalikud keskkonnakaitse taseme saavutamiseks;
 - b) valikumenetlus: valikuprotsess peab olema läbipaistev ja avatud ning ei tohi olla diskrimineeriv ega välistada alusetult ettevõtjaid, kes võiksid konkureerida projektidega, mille keskkonnaalane eesmärk on sama. Valikuprotsessi eesmärk on valida abisaaja, kes saavutaks keskkonnaalase eesmärgi kõige väiksema abisummaga või kõige tulusamal moel;
 - c) miinimumiga piirduv abi: tõendid selle kohta, et ajavahemikul, mille jooksul investeering täielikult amortiseerub, ei ületa abisumma eeldatava tulususe puudumist, sealhulgas tavalist tulusust.

5.2.2. Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste analüüs

175. Abimeetme negatiivse mõju hindamisel keskendub järelevalveamet oma konkurentsimoontuste analüüsis mõjule, mida keskkonnakaitseks antav abi avaldab ettevõtjatevahelisele konkurentsile mõjutataval tooteturudel⁽⁶⁹⁾.

⁽⁶⁹⁾ Abi võib mõjutada mitmeid turge, sest abi mõju ei saa piirata turuga, mis vastab toetatavale tegevusele, vaid mõju võib ulatuda ka muude turgudeni, mis on sellega seotud kas seepärast, et need on eelnevad, järgnevad või täiendavad turud, või seepärast, et abisaaja on juba turul või võib turule tulla lähitulevikus.

176. Kui abi on proportsionaalne, eelkõige juhul, kui täiendava investeeringu kulude või täiendavate tegevuskulude arutamisel on arvestatud kõiki eeliseid ettevõtjale, on abi negatiivne mõju tõenäoliselt piiratud. Vaatamata sellele, vastavalt jaos 1.3.6 mainitule, võib abi isegi juhul, kui see on proportsionaalne ja vajalik selleks, et konkreetne ettevõtja parandaks keskkonnakaitset, kaasa tuua abisaaja käitumise muutuse, mis moonutab konkurentsi. Kasumit taotlev ettevõtja parandab tavaliselt keskkonnakaitset kohustuslikest nõuetest rohkem ainult juhul, kui ta on arvamusel, et sellega kaasneb talle vähemalt väike eelis.
177. Kõigepealt hindab järelevalveamet tõenäosust, et abisaajal on võimalik tänu abile suurendada müüki või säilitada selle esialgsed taset. Järelevalveamet võtab eelkõige arvesse järgmisi aspekte:
- a) tootmisühiku kulude vähendamine või hüvitamine: juhul kui uue seadmega⁽⁷⁰⁾ kaasneb kulude vähenemine ühe toodetud ühiku kohta võrreldes olukorraga, kui abi ei anta või juhul, kui abiga hüvitatakse osaliselt tegevuskulusid, on tõenäoline, et abisaaja suurendab oma müüki. Mida hinnapaindlikum on toode, seda suurem konkurentsi moonutamine;
 - b) keskkonnasäästlikum tootmisprotsess: juhul kui abisaaja võtab kasutusele keskkonnasäästlikuma tootmisprotsessi ja juhul kui on tavapärane, et märgistamise ja maine kaudu eristatakse tarbijate silmis tooteid keskkonnakaitse taseme alusel, on tõenäoline, et abisaaja suurendab oma müüki. Mida suuremas ulatuses eelistavad tarbijad keskkonnahoidlikke tooteid, seda suurem on konkurentsi moonutamine;
 - c) uus toode: juhul kui abisaaja saab uue või parema kvaliteediga toote, on tõenäoline, et ta suurendab oma müüki ja saab võib olla „esimese tulija” eelise. Mida suuremas ulatuses eelistavad tarbijad keskkonnahoidlikke tooteid, seda suurem on konkurentsi moonutamine.

5.2.2.1. D ü n a a m i l i s e d s t i i m u l i d / v ä l j a t õ r j u m i n e

178. Keskkonnakaitseks antavat riigiabi võib strateegiliselt kasutada selleks, et edendada innovaatilisi keskkonnasäästlikke tehnoloogiaid, et anda kodumaistele tootjatele „esimese tulija” eelis. Selle tulemusel võib abi moonutada dünaamilisi stiimuleid ja tõrjuda välja investeeringud konkreetsesse tehnoloogiasse teistes Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvates riikides ning viia kõnealuse tehnoloogia koondumiseni ühte Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvasse riiki. See mõju on seda tugevam, mida rohkem konkurendid vähendavad oma pingutusi innovatsiooni vallas võrreldes olukorraga, kui abi ei anta.
179. Oma analüüsis võtab järelevalveamet arvesse järgmisi aspekte:
- a) abi suurus: mida suurem on abisumma, seda tõenäolisem on, et osa abist kasutatakse konkurentsi moonutamiseks. See kehtib eriti juhul, kui abisumma on suur võrreldes abisaaja üldise tegevuse ulatusega;
 - b) abi andmise sagedus: kui ettevõtja saab korduvalt abi, on tõenäolisem, et see moonutab dünaamilisi stiimuleid;
 - c) abi andmise kestus: kui tegevusabi antakse pikaks ajavahemikuks, on tõenäolisem, et see moonutab konkurentsi;
 - d) abi järkjärguline vähendamine: juhul kui tegevusabi aja jooksul vähendatakse, on ettevõtjal stiimul parandada tõhusust ja seega vähendatakse aja jooksul dünaamiliste stiimulite moonutamist;
 - e) valmisolek täita tulevasi normatiive: kui abi võimaldab asjaomasel ettevõtjal täita ühenduse uusi normatiive, mille puhul eeldatakse, et need võetakse vastu lähitulevikus, vähendatakse riigiabi saava investeeringuga nende investeeringute kulusid, mida ettevõtja peaks tegema igal juhul;
 - f) reguleerivate normatiivide tase võrreldes keskkonnavalaste eesmärkidega: mida leebemad on kohustuslikud nõuded, seda suurem on oht, et abi selleks, et täita kohustuslikest nõuetest rangemaid nõudeid, ei ole vajalik ja see tõrjub välja investeeringud või seda kasutatakse dünaamiliste stiimulite moonutamiseks;
 - g) ristsubsideerimise oht: juhul kui ettevõtja toodangus on lai valik tooteid või kui ettevõtja toodab sama toodet, kasutades tavapäraselt ja keskkonnasäästlikku protsessi, on ristsubsideerimise oht suurem;
 - h) tehnoloogia neutraalsus: kui meetmega keskendutakse vaid ühele tehnoloogiale, on dünaamiliste stiimulite moonutamise risk suurem;

⁽⁷⁰⁾ Võib juhtuda, et täiendavate kulude arutamisel ei võeta arvesse kõiki tegevustulusid, sest tulusid ei arvata maha kogu investeeringu eluaja arvestuses. Lisaks sellele on teatavat tüüpi eeliseid, mis on näiteks seotud suurenenud tootmisvõimsusega ja suurenenud tootmisega ilma tootmisvõimsuse muutumiseta, mida võib olla raske arvesse võtta.

- i) konkureeriv innovatsioon: kui väliskonkurendid töötavad välja konkureerivaid tehnoloogiaid (konkurents innovatsioonis), on dünaamiliste stiimulite moonutamine tõenäolisem.

5.2.2.2. Ebatõhusate ettevõtjate tegevuses hoidmine

180. Keskkonnakaitseks antav riigiabi võib olla õigustatud ajutise mehhanismina selleks, et üle minna olukorrale, kus ettevõtja vastutab täielikult keskkonnavalase negatiivse välismõju eest. Seda ei tohiks kasutada selleks, et põhjendamatult toetada ettevõtjaid, kes ei ole suutelised kohanema keskkonnasäästlikumate normatiividega ja tehnoloogiatega nende väikese tõhususe tõttu. Oma analüüsis võtab järelevalveamet arvesse järgmisi aspekte:

- a) abisaajate liik: kui abisaaja tootlikkus on suhteliselt väike ja finantsseisund on nigel, on tõenäolisem, et abi tõttu hoitakse ettevõtjat kunstlikult turul;
- b) abi sihtsektori ülemäärane tootmisvõimsus: sektorites, kus esineb ülemäärast tootmisvõimsust, on suurem oht, et investeerimisabiga säilitatakse ülemäärast tootmisvõimsust ja ebatõhusaid turustruktuure;
- c) abi sihtsektori normaalne käitumine: juhul kui muud ettevõtjad samas sektoris on saavutanud samasuguse keskkonnakaitse ilma abita, on tõenäolisem, et abi tulemusel säilitatakse ebatõhusaid turustruktuure. Seega, mida vähem tõendeid selle kohta, et abisaaja peab kinni „saastaja maksab“-põhimõttest ja mida suurem osa välistest keskkonnakuludest sisaldub abisaaja konkurentide kuludes, seda märkimisväärsem on konkurentsi moonutamine;
- d) abi suhteline olulisus: mida suuremas ulatuses hüvitatakse/vähendatakse muutuvaid tootmiskulusid, seda suurem on konkurentsi moonutamine;
- e) valikumenetlus: juhul kui valikumenetlus viiakse läbi mittediskrimineerivalt, läbipaistvalt ja avatult, on tõenäolisem, et abi aitab kaasa ettevõtja kunstlikult turul hoidmisele, väiksem. Mida ulatuslikum (asjakohase turukatvuse osas) ja mida tihedama konkurentsiga (enampakkumise/hanke osas) on toetuste eraldamine, seda väiksem on konkurenti moonutamine;
- f) selektiivsus: juhul kui meede, mille raames abi antakse, hõlmab suhteliselt suurel hulgal võimalikke abisaajaid, kui see hõlmab kõiki ettevõtjaid asjaomasel turul ja kui see ei välista ettevõtjaid, kes võiksid saavutada sama keskkonnavalase eesmärgi, on tõenäolisem, et abiga hoitakse turul ebatõhusaid ettevõtjaid, väiksem.

5.2.2.3. Turujõud/välistav praktika

181. Keskkonnakaitseks antavat abi võib abisaaja kasutada selleks, et tugevdada või säilitada oma turujõudu asjaomasel tooteturul. Järelevalveamet hindab asjaomase abisaaja turuvõimu enne abi andmist ning abi andmise tulemusel oodatavat turuvõimu muudatust. Keskkonnakaitseks antavat abi, mida antakse märkimisväärse turujõuga abisaajale, võib kõnealune abisaaja kasutada selleks, et tugevdada või säilitada oma turujõudu, eristades veelgi oma tooteid või välistades konkurente. On ebatõenäoline, et järelevalveamet tegeleks turuvõimuga seotud konkurentsiiküsimustega turgudel, kus iga abisaaja turuosa on alla 25 %, ning turgudel, mille turukontsentratsioon Herfindahli-Hirschmani indeksi põhjal on alla 2 000.

182. Oma analüüsis võtab järelevalveamet arvesse järgmisi aspekte:

- a) abisaaja turuvõim ja turustruktuur: kui abisaaja on juba mõjutataval turul domineeriv, ⁽⁷¹⁾ võib abimeede seda domineerimist tugevdada, vähendades konkurentsipiiranguid, mida konkurendid saavad abi saava ettevõtja suhtes rakendada;
- b) uued turule tulijad: kui abi on seotud tehnoloogiate või tooteturgudega, mis konkureerivad toodetega, mille puhul abisaaja on turul juba tegutsev operaator, kellel on turuvõim, võib abi kasutada strateegiliselt selleks, et takistada uusi turule tulijaid. Seega, kui võimalikel uutel turule tulijatel puudub juurdepääs abile, on oht, et abi moonutab konkurentsi, suurem;

⁽⁷¹⁾ Abi võib mõjutada mitmeid turge, sest abi mõju ei saa piirata turuga, mis vastab toetatavale tegevusele, vaid mõju võib ulatuda ka muude turgudeni, mis on sellega seotud kas seepärast, et need on eelnevad, järgnevad või täiendavad turud, või seepärast, et abisaaja on juba turul või võib turule tulla lähitulevikus.

- c) toodete eristamine ja hinnadiskrimineerimine: abi negatiivne mõju võib olla toodete eristamise ja hinnadiskrimineerimise hõlbustamine abisaaja poolt tarbijate kahjuks;
- d) ostja võim: kui turul on tugevad ostjad, on tõenäosus, et turujõuga abisaaja tõstab tugevatest ostjatest hoolimata hindu, väiksem. Seega, mida tugevam on ostjate võim, seda vähem tõenäoline on, et abi kahjustab tarbijaid.

5.2.2.4. Mõju kaubandusele ja ettevõtja asukohale

183. Keskonnakaitseks antav riigiabi võib kaasa tuua olukorra, kus mõned piirkonnad saavad kasu soodsamatest tootmistingimustest, eelkõige tänu abist tulenevatele suhteliselt madalamatele tootmiskuludele või abi kaudu saavutatud rangematele tootmisstandarditele. See võib kaasa tuua ettevõtjate ümber paigutamise abi saavatesse piirkondadesse või kaubandusvoogude nihkumise abi saavatesse piirkondade suunas.
184. Sellest tulenevalt suunab abi tulud EFTA riiki, kes on tegev nii abist mõjutatud tooteturul kui ka tooraine turgudel.
185. Oma analüüsis uurib järelevalveamet, kas leidub tõendeid selle kohta, et abisaaja kaalus oma investeringu tarbeks muud asukohta, mis tähendab, et on tõenäolisem, et abi moonutab olulisel määral konkurentsi.

5.2.3. Tasakaal ja otsus

186. Järelevalveamet võtab meetme mõju tasakaalustatuse suhtes seisukoha nimetatud positiivsete ja negatiivsete elementide põhjal ja teeb kindlaks, kas sellest tulenevad moonutused mõjutavad kaubandustingimusi ulatuses, mis on vastuolus ühise huviga. Ideaaljuhul tuleks nii positiivset kui ka negatiivset mõju väljendada samu näitajaid kasutades (näiteks välditud väliskulud või konkurenti tulu vähenemine rahalises väljenduses).
187. Üldiselt, mida suurem keskkonnakasu ja mida kindlamalt on tõendatud, et abisumma piirdub minimaalse vajalikuga, seda tõenäolisem on positiivse hinnangu andmine. Teisest küljest, mida rohkem viiteid sellele, et abi moonutab olulisel määral konkurentsi, seda ebatõenäolisem on positiivse hinnangu andmine. Juhul kui oodatav positiivne mõju on märkimisväärne ja konkurenti moonutamine on tõenäoliselt väga suur, sõltub hinnang sellest, kui suures ulatuses kaalub eeldatav positiivne mõju negatiivse mõju üles.
188. Järelevalveamet ei tohi teatatud abimeetme kohta esitada vastuväiteid ilma ametliku uurimismenetluse algatamiseta või võib pärast järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 I osa artiklis 6 sätestatud ametliku uurimismenetluse lõpetamist otsustada kooskõlas nimetatud protokolliga 7 kõnealune menetlus lõpetada. Tingimusliku otsuse tegemise korral kõnealuse protokolliga 7 lõike 4 tähenduses võib järelevalveamet näiteks kaaluda järgmiste tingimuste lisamist, mille eesmärk on vähendada moonutuste mõju kaubandustingimustele ning tagada proportsionaalsus:

- a) väiksem abi osatähtsus kui 3. peatükis sätestatud abi suurim osatähtsus;
- b) eraldi raamatupidamisarvestus, et vältida ristsubsideerimist ühelt turult teisele, kui abisaaja on aktiivselt tegev mitmel turul;
- c) täiendavate tingimuste täitmine meetme keskkonnamõju parandamiseks;
- d) teiste võimalike abisaajate diskrimineerimise vältimine (selektiivsuse vähendamine).

6. Kumulatsioon

189. Käesolevates suunistes sätestatud abi ülemmäära kohaldatakse olenemata sellest, kas abi saavat projekti toetatakse täies ulatuses riigi vahenditest või seda rahastab osaliselt ühendus.
190. Käesolevate suuniste alusel antavat abi ei või ühendada muude EMP lepingu artikli 61 lõike 1 tähenduses riigiabi vormidega või muude ühenduse rahastamisvormidega, kui niisugusest kattuvusest johtub suurem abi osatähtsus, kui käesolevates suunistes ette on nähtud. Kuid juhul, kui keskkonnakaitseks antava abi abikõlblikud kulud on täies ulatuses või osaliselt abikõlblikud mõneks muuks otstarbeks antava abi korral, kohaldatakse ühisosa suhtes kõige soodsamat ülemmäära vastavalt kohaldatavatele eeskirjadele.

191. Keskkonnakaitseks antavat abi ei või kumuleerida vähese tähtsusega abiga samade abikõlblike kulude puhul juhul, kui sellise kumulatsiooni tulemusel ületaks abi osatähtsus käesolevates suunistes sätestatud ülemmäära.

7. Lõppsätted

7.1. Iga-aastaste aruannete esitamine

192. Vastavalt järelevalve- ja kohtulepingu protokollile nr 3 ja järelevalveameti 14. juuli 2004. aasta otsusele nr 195/04/COL (järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 II osa artiklis 27 nimetatud rakendussätete kohta) esitavad EFTA riigid järelevalveametile igal aastal aruande.

193. Lisaks nimetatud sätetes kehtestatud nõuetele sisaldavad keskkonnakaitseks antava abi aastaaruanded suurettevõtjate puhul iga heakskiidetud kava kohta järgmist teavet:

- abisaajate nimed;
- abisumma abisaaja kohta;
- abi osatähtsus;
- meetme eesmärkide ja edendatava keskkonnakaitsemeetme liigi kirjeldus;
- tegevusvaldkond, kus abi saavad projektid ellu viiakse;
- selgitus selle kohta, kuidas on kinni peetud ergutava mõju nõudest, kasutades selleks eelkõige 5. peatükis nimetatud näitajaid ja kriteeriume.

194. Maksuvähenduste või -vabastuste puhul peab EFTA riik esitama vaid õigusaktide ja -normide tekstid, mille alusel abi antakse, kirjeldama üksikasjalikult ettevõtjate kategooriat, kelle suhtes maksuvähendusi ja -vabastusi rakendatakse, ja majandusvaldkondi, mida maksuvähendused ja -vabastused kõige rohkem mõjutavad.

195. Aastaaruanded avaldatakse järelevalveameti veebilehel.

7.2. Läbipaistvus

196. Järelevalveamet on seisukohal, et Euroopa Majanduspiirkonnas riigiabi läbipaistvuse parandamiseks on vaja võtta täiendavaid meetmeid. Eelkõige tuleb tagada, et EFTA riikidel, majandustegevuses osalejatel, huvitatud isikutel ja järelevalveametil on lihtne juurdepääs kohaldatavate keskkonnaalaste abikavade täielikule tekstile.

197. Eespool nimetatut on lihtne saavutada linkidega ühendatud veebilehtede abil. Seetõttu soovib järelevalveamet keskkonnaalaseid abikavasid hinnates, et asjaomane EFTA riik avaldaks kõikide lõplike abikavade täieliku teksti Internetis ja teataks järelevalveametile kõnealuse veebilehe aadressi. Abikava ei tohi kohaldada enne, kui asjakohane teave on avaldatud Internetis.

7.3. Järelevalve ja hindamine

198. EFTA riigid peavad tagama, et üksikasjalik dokumentatsioon kõikidele keskkonnakaitsemeetmetele antud abi kohta säilitatakse. Nimetatud dokumentatsioon peab sisaldama kogu teavet, mis võimaldab teha kindlaks, kas on peetud kinni abikõlblikest kuludest ja lubatud abi suurimast osatähtsusest, ning seda tuleb säilitada kümme aastat alates abi andmise kuupäevast ja esitada taotluse korral järelevalveametile.

199. Järelevalveamet palub EFTA riikidel esitada kõnealuse teabe, et hinnata käesolevaid suuniseid nelja aasta pärast alates nende avaldamisest ⁽⁷²⁾.

7.4. Asjakohased meetmed

200. Järelevalveamet teeb järelevalve- ja kohtulepingu protokoll nr 3 I osa artikli 1 lõike 1 alusel EFTA riikidele ettepaneku võtta järgmised asjakohased meetmed, mis hõlmavad nende olemasolevaid keskkonnaalaseid abikavasid.

Kõik juhtumid, millest järelevalveametile teatatakse abist *individuaalse teatamise kohustuse* alusel vastavalt grupierandi määruse sätetele:

- i) EFTA riigid peaksid vajaduse korral enne 31. detsembrist 2012 muutma kavasid, mis käsitlevad direktiivi 2003/96/EÜ kohaldamisalasse kuuluvate maksude vähenduste nendest vabastuste vormis antavat abi;
- ii) punktis 160 nimetatud uusi üksikprojektide künniseid kohaldatakse alates järgmisest päevast pärast seda, kui kolleegium on käesolevaid suuniseid vastu võtnud;
- iii) kohustust esitada üksikasjalikumaid aastaaruandeid kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2009 abi suhtes, mida on antud kehtivate abikavade alusel.

⁽⁷²⁾ EFTA riigid võivad soovida järelevalveametit selles protsessis aidata, esitades oma tagantjärele koostatud hinnangu abikavale ja üksikmeetmetele.

201. EFTA riike kutsutakse väljendama oma selget ja tingimusteta nõusolekut esitatud asjakohaste meetmetega ühe kuu jooksul alates meetmete laekumisest. Kui vastust ei laeku, eeldab järelevalveamet, et asjaomane EFTA riik ei ole pakutavate meetmetega nõus.
- 7.5. *Kohaldamine, kehtivusaeg ja läbivaatamine*
202. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse alates nende vastuvõtmise päevale järgnevast päevast ja nendega asendatakse 23. mai 2001. aasta suunised keskkonnakaitsele antava riigiabi kohta ⁽⁷³⁾.
203. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse kuni 31. detsembrini 2014. Pärast EFTA riikidega konsulteerimist võib järelevalveamet olulistel konkurentsi- või keskkonnapoliitikaga seotud kaalutlustel või lähtudes muust poliitikast või rahvusvahelistest kohustustest teha suunistes muudatusi enne nimetatud kuupäeva. Sellised muudatused võivad eelkõige olla vajalikud, pidades silmas tulevikus sõlmitavaid kliimamuutust käsitlevaid lepinguid ja kliimamuutust käsitlevate Euroopa õigusaktide arengut. Järelevalveamet võtab arvesse kavandatud komisjonipoolset suuniste hindamist (nelja aasta pärast), mis põhineb faktilisel teabel ja peamiselt Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvate riikide edastatud andmete põhjal korraldatud ulatuslike arutelude tulemustel.
204. Järelevalveamet kohaldab käesolevaid suuniseid kõikide teatatud abimeetmete suhtes, mille kohta ta peab tegema otsuse pärast seda, kui suunised on vastu võetud, isegi kui projektidest on teatatud enne suuniste avaldamist. See hõlmab ka heakskiidetud abikavade alusel antavat üksikabi, millest on järelevalveametile teatatud vastavalt kohustusele teatada sellisest abist individuaalselt.
205. Kooskõlas suunistega kohaldatavate eeskirjade kohaldamise kohta õigusvastase riigiabi hindamiseks kohaldab järelevalveamet abi korral, millest ei ole teatatud:
- a) käesolevaid suuniseid, kui abi anti pärast nende vastuvõtmist;
- b) muudel juhtudel abi andmise ajal kohaldatud suuniseid.

—
LISA

Tabel, mis illustreerib investeerimisabi osatähtsust osana abikõlblikest kuludest

	Väikeettevõtja	Keskmise suurusega ettevõtjad	Suureettevõtjad
Abi ettevõtjatele, kes teevad ühenduse normatiivides nõutust rohkem või parandavad keskkonnakaitset ühenduse normatiivide puudumisel	70 % 80 % keskkonnahoidliku uuenduse puhul 100 % pakkumismenetluse korral	60 % 70 % keskkonnahoidliku uuenduse puhul 100 % pakkumismenetluse korral	50 % 60 % keskkonnahoidliku uuenduse puhul 100 % pakkumismenetluse korral
Abi keskkonnauuringuteks	70 %	60 %	50 %
Ühenduse tulevaste normatiividega varaseks vastavusseviimiseks antav abi			
— rohkem kui kolm aastat	25 %	20 %	15 %
— üks kuni kolm aastat enne jõustumist	20 %	15 %	10 %
Jäätmekäitluseks antav abi	70 %	60 %	50 %

⁽⁷³⁾ EÜT L 21, 24.1.2002; EMP kaasanne nr 6.

	Väikeettevõtja	Keskmise suurusega ettevõtjad	Suurettevõtjad
Taastuvate energiaallikate kasutamiseks antav abi	80 % 100 % pakkumismenetluse korral	70 % 100 % pakkumismenetluse korral	60 % 100 % pakkumismenetluse korral
Energia säästmiseks antav abi Abi koostootmisjaamadele	80 % 100 % pakkumismenetluse korral	70 % 100 % pakkumismenetluse korral	60 % 100 % pakkumismenetluse korral
Abi kaugkütteks, mille puhul kasutatakse tavapärasest energiat	70 % 100 % pakkumismenetluse korral	60 % 100 % pakkumismenetluse korral	50 % 100 % pakkumismenetluse korral
Saastatud alade puhastamiseks antav abi	100 %	100 %	100 %
Ettevõtjate ümberpaigutamiseks antav abi	70 %	60 %	50 %